

Mafundisho na Matendo ya Kibiblia Kuanzia 100 BK hadi 1500 BK

Randolph Dunn

Utangulizi

Mafundisho, matendo na tafsiri nyingi zisizo za Kibiblia zina mizizi yake katika matendo ya dini za mafumbo na za kizushi na zilianzishwa karibu mwaka 100 BK Utafiti huu unabainisha baadhi ya mafundisho na tafsiri hizi za awali. Labda umeona tofauti za baadhi yao katika mazoezi leo.

KUMBUKA:

1. Ikiwa Wakristo hawana bidii katika kujifunza Biblia lakini wanawategemea wahubiri wao kuwafasiria, wanaweza kuamini mambo yanayoonekana kuwa sawa lakini ni ya kweli kwa kiasi.
2. Katika kizazi kimoja makosa yanaweza kuingia katika mazoea na imani
3. Kunukuu maoni ya kibinafsi ya 'mababa wa kanisa' kuhusu ukweli wa Biblia ili kuthibitisha imani ya mtu mwenyewe si sawa na kunukuu Biblia.
4. Hakuna aliye na ufahamu kamili wa ujumbe wa Mungu ingawa yuko tayari kufa kwa ajili ya imani yake.
5. Kila Mkristo lazima asome Biblia yake, apinge imani au ufahamu wake na awe tayari kwenda mahali ambapo ujumbe wa Mungu unawapeleka.
6. Imani, maoni au mafundisho mengi ya siku hizi yana mizizi katika mafundisho fulani ya “mababa wa kanisa.” Wengi wao hawakuacha imani zao zote za Kipagani au Kinostiki. Kwa hakika, wengine walisoma kwa undani sana maandishi ya “mababa wa kanisa” wa awali kama vile, Ignatius wa Antiokia, Polycarp wa Smirna na Augustine (labda zaidi ya maandishi ya mitume) katika kuunda imani zao.

Yaliyomo

1. Karne ya Kwanza
2. Mababa wa Kanisa
3. Ugnostiki
4. Utawala wa Kanisa
5. Zama za Kati

Sura ya 1

Karne za Kwanza

Mungu alimuumba mwanadamu kwa mfano wake, pengine akimaanisha asili yake; ambayo ni upendo, ukweli, fadhili, rehema, amani, upole, unyenyekevu, haki, takatifu na kusamehe. Baada ya kuumbwa kwake mwanadamu aliishi katika Edeni, paradiso iliyumbwa kwa ajili yake, na kati ya viumbe vingine vya Mungu visivyo na dhambi uhusiano wenye kupatana pamoja na Mungu. Sisi sote tunajua sana dhambi yao ya kutotii na matokeo yake. Walifukuzwa kutoka paradiso na kutengwa na Mungu. (Mwanzo 1-3)

Mwanadamu angekaa katika hali hii ya kutengwa hadi mkombozi atakapotoa fursa ya yeye kusamehewa na kupatanishwa na Mungu. Mungu hakumwacha au kumwacha mwanadamu kwa maana tunaona katika Mwanzo 4 [baada ya Adamu na Hawa kufukuzwa kutoka Edeni] kwamba

Kaini na Able walimtolea Mungu matoleo (kazi, zawadi, zawadi). Sadaka ya Abeli ilikubaliwa na Mungu wakati ya Kaini haikukubalika. Mungu hata alizungumza na mtoaji wa sadaka isiyokubalika.

Kadiri miaka ilivyopita dhambi ilizidi kuenea “BWANA akaona ya kuwa maovu ya mwanadamu ni makubwa duniani, na kwamba kila kusudi analowaza moyoni mwake ni baya tu sikuzote. BWANA akajuta (akajuta-RSV, akahuzunika-NIV) kwa kuwa amemfanya mwanadamu duniani, naye akahuzunika moyoni. (Mwanzo 6:5-6).

Hata hivyo, “Nuhu alikuwa mtu mwadilifu, mkamilifu katika kizazi chake; Noa alitembea pamoja na Mungu.” (Mwanzo 6:9-10 RSV) Miaka michache baada ya kifo cha Noa, Abrahamu alizaliwa. Mwandishi wa Kiebrania anasema “Kwa imani Ibrahimu alitii alipoitwa atoke aende mahali pale atakapopapokea kuwa urithi. Akatoka, asijue aendako. ... kwa maana alikuwa akiutazamia mji wenye misingi, ambao mbuni na mjenzi wake ni Mungu.” (Waebrania 11:8-10).

Wakiwa Kanaani, eneo ambalo wazao wake wangepokea kama urithi hatimaye, “Malaika (mjumbe – GWT) wa Bwana akamwita Ibrahimu mara ya pili kutoka mbinguni, akasema, Naapa kwa nafsi yangu, asema Bwana, kwamba kwa sababu umefanya hivi, wala hukumzuilia mwanao, mwana wako wa pekee, hakika nitakubariki, na kuwafanya wazao wako kuwa wengi kama angavu na juu ya bahari, na uzao wako utaongezeka kama nyota kwenye bahari. kumiliki miji ya adui zao, na kupitia uzao wako [uzao ni mmoja] mataifa yote ya dunia yatabarikiwa, kwa sababu umenitii.” (Mwanzo 22:15-18) Mtume Paulo akirejezea ahadi hiyo alisema: “Mfikirieni Abrahamu: Alimwamini Mungu, ikahesabiwa kwake kuwa haki. Fahamuni, basi, kwamba wale wanaoamini [kuweka imani katika Mungu na kutii] hao ndio watoto wa Abrahamu. Maandiko Matakatiifu yaliona tangu zamani kwamba Mungu atawahesabia haki watu wa mataifa mengine kwa imani [katika Injili]. Basi wale walio na imani [matendo yanayotegemea imani ya mtu] wamebarikiwa pamoja na Ibrahimu, mtu wa imani.” (Wagalatia 3:6-9)

“ ‘Wakati unakuja,’ asema Yehova, ‘nitakapofanya agano jipya na nyumba ya Israeli na nyumba ya Yuda. Halitakuwa kama agano nililofanya na baba zao [agano lililotolewa na Mungu kupitia Musa] nilipowashika mkono ili kuwatoa katika Misri... ‘Hili ndilo agano nitakalofanya na nyumba ya Israeli baada ya wakati huo,’ asema BWANA. 'Nitaweka sheria yangu katika nia zao na kuiandika katika mioyo yao [isiyokufa kama mbao za mawe bali katika akili, akili au moyo wa kiumbe hai]. nitakuwa Mungu wao, nao watakuwa watu wangu.' ... “Kwa maana nitausamehe uovu wao, wala sitazikumbuka dhambi zao tena” (Yeremia 31:31-34). Msamaha - ni tofauti gani kubwa kati ya maagano hayo mawili.

Tunaweza kuona msingi ukiwekwa ili utimizo wa unabii wa Yeremia katika jibu la Petro kwa swali ambalo Yesu aliuliza wale walio karibu naye zaidi, mitume wake. Mnasema mimi ni nani?

Kanisa la Kristo

Petro akajibu, "Wewe ndiwe Kristo, Mwana wa Mungu aliye hai." ... Yesu alisema “juu ya mwamba huu [ukweli kwamba Yesu alikuwa Mwana wa Mungu aliye hai] nitalijenga kanisa langu” [kukusanya kwangu kusanyiko, mwili au kikundi cha wafuasi watiifu, wanaoamini na waaminifu]. (Mathayo 16:16-18)

Baada ya usaliti Wake na ama wakati au baada ya Pasaka Yake ya mwisho, Yesu, kama mtoa wosia, aliwaweka mitume Wake katika ufalme Wake. “Ninyi ni wale ambao mmesimama nami

katika majaribu yangu. Nami nawapeni ufalme [diatitheemi: NT: Strong's #1303] kuuweka kando, kuweka, kupanga, kuteua, kumiliki mambo ya mtu mwenyewe au, kitu ambacho ni cha mtu aliyefanya wosia], kama vile Baba yangu alivyonikabidhi, ili mpate kula na kunywa mezani pangu katika ufalme wangu, na kuketi juu ya viti vya enzi kumi na viwili vya Israeli." (Luka 22:28-30)

Muda mfupi tu, zaidi ya siku 50, baadaye Petro na mitume wengine walisema, "Kwa hiyo Israeli wote na wawe na hakika juu ya hili: Mungu amemfanya huyu Yesu mliyemsulibisha kuwa Bwana na Kristo [masihi]." Watu waliposikia hayo, walichomwa mioyoni, wakamwambia Petro na mitume wengine, "Ndugu zangu, tufanye nini?" Petro akajibu, "Tubuni¹na kubatizwa [neni la Kigiriki baptizo (kuzamishwa), badala ya rantizo (nyunyuzia), cheo (kumwaga) au pros-chusis (affusion), linatumiwa. Kwa hiyo, "kubatizwa" maana yake ni kuzamishwa], kila mmoja wenu, kwa jina²wa Yesu Kristo [kwa mamlaka] mpate ondoleo [maondoleo, utakaso] wa dhambi zenu [kama vile Yereimia alivyotabiri]. Nanyi mtapokea kipawa cha Roho Mtakatifu. Ahadi hii ni kwa ajili yenu, na kwa watoto wenu [Wayahudi] na kwa wote walio mbali [Wasio Wayahudi]—kwa wale wote ambao Bwana Mungu wetu atawaita [kupitia injili ya Kristo]." Kwa maneno mengine mengi akawaonya; naye akawasihi, "Jiokoeni na kizazi hiki kiovu [kiovu]." Wale waliokubali ujumbe wake wakabatizwa (wakazamishwa) na idadi yao ya karibu 42:30 iliongezeka kwa siku hiyo (-12:3).

Kwa hiyo, hawa takriban elfu tatu ambao "waliukubali ujumbe na kubatizwa" waliongezwa kwa wale ambao Yesu aliwakabidhi ufalme – wale waliosimama karibu Naye wakati wa majaribu yake. Hivyo, tunaona ufalme unaokua, kanisa. [rejelea Matendo 2:27-30]

Shughuli ya umishonari ya Mitume, kutia ndani Paulo wa Tarso, ilieneza Ukristo katika miji katika ulimwengu wa Kigiriki [Kigiriki], kama vile Aleksandria na Antiokia, na pia hadi Rumi na hata nje ya Milki ya Roma. Wakristo waliendelea kustahi Maandiko ya Kiebrania, wakitumia tafsiri ya Septuagint ambayo ilitumiwa kwa ujumla kati ya wasemaji wa Kigiriki, au Targumi, na baadhi ya maandishi yao yaliyoongezwa kwayo, yalitumiwa miongoni mwa wasemaji wa Kiaramu.

Utukufu na ushindi wa Ukristo na kuenea kwake kwa haraka kulizua hofu na wivu miongoni mwa viongozi wa Kiyahudi. Walianza kuwafuata Wakristo, kuwaamsha Wayahudi wa kawaida dhidi yao na kuwashtaki kwa mamlaka ya Kirumi na kusababishamateso.

Wayahudi waliwakamata Wakristo, wakawatupa gereza na kuwaua. Mtu wa kwanza kuteswa mikononi mwa Wayahudi huko Yerusalemu alikuwa Stefano. Alikuwa wa kwanza kati ya wote walioteswa kwa kuhubiri kuhusu Mwokozi. Wayahudi wakamtupa nje ya mji na kuanza kumpiga kwa mawe hadi afe. Aliomba akisema, "Bwana Yesu, pokea roho yangu."³na kisha kwa maneno, "Bwana, usiwahesabie dhambi hii," akafa.

¹Nna hisia tu; haina uhakika wa hisia na hisia. Sio mabadiliko rahisi katika hali ya hewa ya roho. Ni mabadiliko tofauti ya mwelekeo wa akili; hubeba mwendo wa mapenzi; kwa ufupi, ni mapinduzi katika msingi wa kiumbe wa mwanadamu" (The Pulpit Commentary, vol. 18, p. 66 iliyonukuliwa katika REFLECTIONS #515 Al Maxey, Januari 3, 2012.)

²Rejea thebiblewayonline.com study Kwa Jina la Yesu

³Rejelea thebiblewayonline.com somo la Mwili, Nafsi, na Roho - Je, Zinaenda Wapi Unapokufa?

Kwa kuwaua Stefano na wengine wengi wa waaminifu, Wayahudi bado hawakuweza kudhoofisha imani katika Kristo. Kinyume chake, kwa kufanya hivyo, waliwasha sana kuenea kwake kati ya wakaaji wa Yerusalemu. Kwa sababu ya mnyanyaso, Wakristo walitawanyika hadi Yudea, Samaria, na nchi nyinginezo; na kila mahali walipokwenda walihubiri juu ya Bwana Mwokozi na mafundisho yake. Hakuna mamlaka yoyote duniani ambayo inaweza kuzuia kuenea kwa ushindi kwa Ukristo, kwa kuwa imani katika Kristo ndiyo imani ya kweli. Mafundisho ya Kristo ni mafundisho ya kimungu. Maisha kulingana na imani na mafundisho ya Kristo ni maisha matakatifu kweli kweli, Ufalme wa Mungu. Baba wa Mbinguni aliwaimarisha waaminifu, Mwokozi alikuwa pamoja nao, na walifarijiwa na Roho Mtakatifu, Mfariji. Tazama Matendo ya Mitume 6; 7; 8:1-2, 4 .
orthodoxphotos.com/readings/LG/persecution.shtml

“Kukatokea mateso makubwa juu ya kanisa la Yerusalemu na Sauli akaanza kuliangamiza kanisa. Akienda nyumba kwa nyumba, akawakokota wanaume na wanawake na kuwaweka gerezani.” (Matendo 8:3)

“Wakati huo huo mfalme Herode akawakamata baadhi ya watu wa kanisa, akitaka kuwatesa. Akaamuru Yakobo, ndugu yake Yohana, auawe kwa upanga. Alipoona kwamba jambo hilo limewapendeza Wayahudi, akaendelea kumkamata Petro pia. Hii ilitokea wakati wa Sikukuu ya Mikate Isiyotiwa Chachu. Baada ya kumkamata, akamweka gerezani, akamtia chini ya ulinzi wa vikosi vinne vya askari wanne kila moja. Herode alikusudia kumtoa mbele ya watu wote baada ya Pasaka.” (Matendo 12:1-4)

Huko Listra baadhi ya Wayahudi walikuja kutoka Antiokia na Ikoniamu wakawavutia watu. Walimpiga kwa mawe Paulo na kumkokota nje ya jiji, wakifikiri amekufa. (Matendo 14:19)

Huko Filipi “wamiliki wa yule kijakazi walipotambua kwamba tumaini lao la kupata pesa lilikuwa limetoweka, waliwakamata Paulo na Sila na kuwaburuta sokoni ili kuwakabili wenye mamlaka. Wakawapeleka mbele ya mahakimu na kusema, "Watu hawa ni Wayahudi na wanatia ghasia katika jiji letu kwa kufundisha desturi ambazo sisi Waroma haziruhusiwi kuzikubali wala kuzifanya." Umati ukajiunga na kuwashambulia Paulo na Sila, na mahakimu wakaamuru wavuliwe nguo na kupigwa. Baada ya kupigwa viboko vikali, walitupwa gerezani, na mlinzi wa gereza akaamriwa kuwalinda sana. Alipopokea maagizo kama hayo, akawaweka katika chumba cha ndani na kuifunga miguu yao katika mikatale.” (Matendo 16:19-24)

Huko Thesalonike “baadhi ya Wayahudi walishawishiwa na kujiunga na Paulo na Sila, pamoja na hesabu kubwa ya Wagiriki waliomcha Mungu na wanawake si wachache mashuhuri. Lakini Wayahudi walikuwa na wivu; kwa hiyo, waliwakusanya baadhi ya wahusika wabaya kutoka sokoni, wakaunda kundi la watu na kuanzisha ghasia mjini. Wakakimbilia nyumbani kwa Yasoni kuwatafuta Paulo na Sila ili wawatoe nje kwa umati wa watu. Lakini walipokosa kuwapata, wakamkokota Yasoni na ndugu wengine mbele ya wakuu wa jiji, wakipaaza sauti: ‘Watu hawa ambao wamesababisha machafuko katika ulimwengu wote wamekuja hapa, na Yasoni amewakaribisha nyumbani kwake. Wote wanakaidi amri za Kaisari, wakisema kwamba yuko mfalme mwingine, aitwaye Yesu.’ Waliposikia hayo, umati wa watu pamoja na wakuu wa jiji waliingiwa na ghasia. Kisha wakawalazimisha Yasoni na wengine kuweka dhamana na kuwaacha waende zao.” (Matendo 17:4-9)

“Kukatokea ghasia kubwa huko Efeso kuhusu ile Njia. Fundi wa fedha jina lake Demetrio, ambaye alitengeneza vihekalu vya fedha vya Artemi, alileta faida kubwa kwa mafundi. Akawaita pamoja, pamoja na wafanya kazi wa biashara zinazofanana na hizo, akasema: "Wanaume, mnajua kwamba tunapata mapato mazuri kutokana na biashara hii. Na mnaona na kusikia jinsi mtu huyu Paulo ameshawishi na kupotosha idadi kubwa ya watu hapa Efeso na katika eneo lote la Asia. Anasema kwamba miungu iliyofanywa na wanadamu si miungu hata kidogo. Kuna hatari si tu kwamba jina la Artemis litapotea, lakini pia jina la Artemis litapoteza jina la biashara nzuri ya Artemis. na huyo mungu mke anayeabudiwa katika wilaya yote ya Asia na duniani kote, atanyang'anywa ukuu wake wa Uungu.” Waliposikia hayo, walikasirika, wakaanza kupiga kelele: "Mkuu ni Artemi wa Efeso!" Punde jiji lote likajaa ghasia. Watu wakamkamata Gayo na Aristarko, wasafiri wenzake Paulo kutoka Makedonia, wakakimbilia ndani ya ukumbi wa michezo kama mtu mmoja. (Matendo 19:23-29)

Paulo alirudi Yerusalemu, akatoa ripoti kwa viongozi wa kanisa la Yerusalemu na kujiandaa kwenda Hekaluni. Siku saba zilipokaribia kwisha, baadhi ya Wayahudi kutoka mkoa wa Asia walimwona Paulo Hekaluni. Wakauchoea umati wote wa watu, wakamkamata, wakipiga kelele, "Wanaume wa Israeli, tusaaidieni! Huyu ndiye mtu anayewafundisha watu wote kila mahali kinyume cha watu wetu, na sheria yetu, na mahali hapa. Na zaidi ya hayo, amewaleta Wagiriki ndani ya hekalu na kupanajisi mahali hapa patakatifu." (Hapo awali walikuwa wamemwona Trofimo, Mwefeso, mjini pamoja na Paulo, wakafikiri kwamba Paulo alikuwa amemleta katika eneo la Hekalu.) Mji mzima ukasisimka, na watu wakaja mbio kutoka pande zote. Wakamkamata Paulo, wakamburuta kutoka hekaluni, na mara milango ikafungwa. Walipokuwa wakijaribu kumwua, habari zilimfikia kamanda wa askari wa Kirumi kwamba jiji lote la Yerusalemu lilikuwa katika ghasia. Mara akachukua baadhi ya maofisa na askari na kukimbilia kwenye umati wa watu. Waasi walipomwona yule jemadari na askari wake, wakaacha kumpiga Paulo” (Matendo 21:27-32).

Paulo alimwuliza jemadari kama angeweza kusema na watu na kusema kwamba Bwana alikuwa amemwambia “Ondoka Yerusalemu mara moja, kwa sababu hawatakubali ushuhuda wako juu yangu.” Bwana nikamjibu, watu hawa wanajua kwamba mimi natoka sinagogi moja hadi lingine na kuwatia gereza na kuwapiga wale wanaokuamini. Na wakati damu ya shahidi wako Stefano ilipomwagika, nilisimama pale nikitoa kibali changu na kulinda nguo za wale waliokuwa wakimwua. Ndipo Bwana akaniambia, Nenda; nitakutuma uende mbali kwa Mataifa.” (Matendo 22:18b-21)

“Ule umati wa watu ulimsikiliza Paulo mpaka aliposema hivyo. Kisha wakapaza sauti zao na kusema, "Mwondoe duniani! Hafai kuishi! Walipokuwa wakipiga kelele na kutupa nguo zao na kurusha vumbi hewani, yule jemadari akaamuru Paulo apelekwe ndani ya ngome. Akaamuru apigwe viboko na kuhojiwa ili apate kujua ni kwa nini watu walikuwa wanampigia kelele namna hii. ni halali kwenu kumpiga raia wa Roma ambaye hata hajapatikana na hatia?” (Matendo 22:22-25)

“Siku iliyofuata, kwa kuwa mkuu wa jeshi alitaka kujua hasa ni kwa nini Paulo alikuwa anashitakiwa na Wayahudi, alimwachilia huru na kuwaamuru wakuu wa makuhani na Sanhedrini yote wakutane. Kisha akamleta Paulo na kumsimamisha mbele yao. Paulo aliitazama Sanhedrini moja kwa moja na kusema, "Ndugu zangu, nimetimiza wajibu wangu kwa Mungu kwa dhamiri

njema hata leo." Ndipo kuhani mkuu Anania akawaamuru wale waliosimama karibu na Paulo wampige kofi kinywani." (Matendo 22:30-23:2)

“Kesho yake asubuhi Wayahudi walifanya njama na kujifunga kwa kiapo kwamba hawatakula wala kunywa mpaka watakapomua Paulo. Zaidi ya wanaume arobaini walihusika katika njama hii. Wakawaendea makuhani wakuu na wazee na kusema, ‘Tumekula kiapo cha kutokula chochote mpaka tutakapomwua Paulo. Sasa basi, ninyi pamoja na Baraza la Sanhedrin mwombeni mkuu wa jeshi amlete mbele yenu kwa kisingizio cha kutaka taarifa sahihi zaidi kuhusu kesi yake. Tuko tayari kumuua kabla hajafika hapa.’” (Matendo 23:12-15)

Paulo na Petro wanaonya juu ya walimu wa uwongo na kukengeuka

“Kutakuwa na nyakati za hatari katika siku za mwisho. Watu [Wakristo] watakuwa wenye kujipenda wenyewe, wenye kupenda fedha, wenye kujisifu, wenye kiburi, wenye kutukana, wasiotii wazazi wao, wasio na shukrani, wasio watakatifu, wasio na upendo, wasiosamehe, wasingiziaji, wasiojizuia, wakatili, wasiopenda mema, wasaliti, wasio na akili, wenye kujivuna, wapenda raha badala ya kuwa wapenda ule upotovu wa Mungu, bali wenye kuchukia Mungu. nguvu. Usiwe na uhusiano wowote nao.” (2 Timotheo 3:1-5)

Paulo anamwambia Timotheo hivi: “Lihubiri Neno; kuwa tayari wakati msimu na nje ya msimu; sahihisha, kemea na kutia moyo - kwa subira kubwa na mafundisho makini. Kwa maana utakuja wakati ambapo watu hawatakubali mafundisho yenye uzima. Badala yake, ili kupatana na tamaa zao wenyewe, watajikusanyia idadi kubwa ya waalimu ili waseme yale ambayo masikio yao yanachopenda kuyasikia. Watajiepisha wasisikie yaliyo kweli, na kuzigeukia hadithi za uongo [mambo yaliyobuniwa na mwanadamu; yaani, si kutoka kwa Mungu].” (2 Timotheo 4:2-4)

“Lakini pia kulikuwa na manabii [walimu] wa uwongo kati ya watu [Waisraeli] kama vile kutakuwako waalimu wa uwongo kati yenu [Wakristo]. Wataingiza kwa siri mafundisho ya uzushi yenye kuharibu, hata wakimkana Bwana aliye Mkuu aliyewanunua, wakijiletea uharibifu wa haraka. Wengi watafuata njia zao za aibu na watailetea njia ya ukweli sifa mbaya. Kwa uchoyo wao walimu hawa watakunyonya kwa hadithi walizotunga. hukumu yao imekuwa ikining’inia kwa muda mrefu juu yao, na uharibifu wao haukulala usingizi.” (2 Petro 2:1-3)

Nero Burns Roma 67 AD

Mateso ya kwanza ya Kirumi kwa Kanisa yanaonekana kuwa yalifanyika katika mwaka wa 67, [mwaka 1 kufuatia Wayahudi wa Yudea kuasi Rumi] chini ya Nero, mfalme wa sita wa Rumi. Mfalme huyu alitawala kwa muda wa miaka mitano, akiwa na sifa ya kustahimilika kwake, lakini kisha akatoa njia kwa ubadhirifu mkubwa zaidi wa hasira, na ukatili mbaya zaidi. Miongoni mwa matamano mengine ya kishetani, aliamuru kwamba jiji la Roma lichomwe moto, amri ambayo ilitekelezwa na maafisa wake, walinzi, na watumishi. Jiji la kifalme lilipokuwa likiteketea, alienda kwenye mnara wa Makaenas, akapiga kinubi chake, akaimba wimbo wa kuteketezwa kwa Troy, na akatangaza waziwazi kwamba 'alitaka uharibifu wa vitu vyote kabla ya kifo chake.' Kando na rundo la kifahari, lililoitwa Circus, majumba mengine mengi na nyumba ziliteketezwa; elfu kadhaa waliangamia katika miali ya moto, walizimwa na moshi, au kuzikwa chini ya magofu. jesus-is-savior.com/Books, Tracts & Preaching/Printed Books/FBOM/fbom-chap_02.htm [Kutoka katika Kitabu cha Foxe cha Mashahidi, Sura ya 2

Tacitus, mchambuzi wa Nero aliandika, “Hata hivyo hakuna jitihada za kibinadamu, hakuna kifalme au matoleo kwa miungu ambayo yangeweza kufanya uvumi huo mbaya kutoweka kwamba Nero alikuwa ameamuru moto kwa njia fulani. Kwa hiyo, ili kukomesha uvumi huo, Nero alishtaki kwa uwongo na kutekeleza kwa adhabu kali sana wale watu walioitwa Wakristo, ambao walikuwa na sifa mbaya kwa ajili ya machukizo yao. Mwanzilishi wa jina, Kristo, aliuawa kama mhalifu na mkuu wa mkoa Pontio Pilato wakati wa utawala wa Tiberio; na ingawa ulikandamizwa, ushirikina huu wa uharibifu ulizuka tena, sio tu kupitia Yudea, ambayo ilikuwa asili ya uovu huu, lakini pia kupitia mji wa Rumi, ambapo mafuriko yote ya kutisha na ya aibu pamoja na kusherehekekwa. Kwa hiyo, kwanza, wale waliokubali imani yao walikamatwa, na kisha, kwa kutumia habari waliyotoa, umati mkubwa ulitiwa hatiani, si kwa ajili ya uhalifu wa kuchoma jiji hilo, bali kwa ajili ya chuki dhidi ya jamii ya kibinadamu. Na kuangamia walifanywa kuwa michezo zaidi: waliuawa na mbwa kwa kuunganishwa na ngozi za wanyama, au walipigwa misumari kwenye misalaba au kuwashwa moto, na, wakati mwanga wa mchana ulipopita, walitumiwa kama taa za usiku. Nero alitoa bustani zake mwenyewe kwa tamasha hili na akacheza mchezo wa Circus, kwa mazoea ya mwendesha gari kuchanganya na plebs au kuendesha gari karibu na mbio za mbio. Ijapokuwa kwa wazi walikuwa na hatia na walistahili kufanywa kielelezo cha hivi karibuni zaidi cha matokeo ya uhalifu, watu walianza kuwahurumia watu hao walioteseka, kwa sababu walitumiwa si kwa ajili ya manufaa ya umma bali kwa sababu ya ukali wa mtu mmoja.”

wsu.edu/wldciv/world_civ_reader/world_civ_reader_1/tacitus [Imetafsiriwa na Richard Hooker]

Hekalukuharibiwa

Mnamo 70 AD Tito, ambaye baadaye alikuja kuwa mfalme, na Jeshi la Kirumi walijenga ukuta wa kuzingira Yerusalemu. Lakini Wazeloti hawakungoja bali walishambulia na kusababisha Jeshi la Kirumi kurudi nyuma. Wakristo wakikumbuka kauli za Yesu zilizoandikwa katika Mathayo 24 walikimbilia milimani. Hekalu liliharibiwa na dhabihu za wanyama zilikoma kama sehemu ya ibada ya Kiyahudi. Katika c. Wayahudi 135 walipigwa marufuku kutokaimebadilishwa jina mji baada ya Bar Kokhba uasi. Kufuatia wakati huu, mapema Mwanahistoria wa kanisa Eusebius wa Kaisariakumbukumbu kwamba kikabila uongozi wa Kiyahudi wa kanisa katika Yerusalemu (kwa kweli wale "watohara") nafasi yake ilichukuliwa na uongozi wa Mataifa.^[3] Wakristo wengi walikuwa wameondoka jijini.

Kristo kupitia Yohana anaonya makutaniko katika Asia Ndogo

Mateso yanakuja wengine watakufa na wengine wataanguka. “Mpinga-Kristo (wale wanaomkana Yesu kuwa ni Kristo, Mwana wa Mungu, mpakwa mafuta) anakuja, hata sasa wapinga-Kristo wengi wamekuja. . . . (1 Yohana 2:18, 22)

Efeso“...Lakini nina neno hili juu yako: Umeuacha upendo wako wa kwanza. Kumbuka urefu ambao umeanguka! Tubu [badilisha njia za mtu] na ufanye mambo uliyofanya mwanzoni. usipotubu, nitakuja kwako na kukiondoa kinara chako mahali pake. Lakini una jambo hili kwa faida yako: Unachukia mazoea ya Wanikolai, ambayo mimi pia nayachukia. (Ufunuo 2:4-5)

Smirna“... Usiogope yale ambayo unakaribia kuteseka. Nawaambia; shetani atawaweka baadhi yenu gerezeni ili kuwajaribu, nanyi mtapata mateso kwa muda wa siku kumi. Uwe mwaminifu hata kufa, nami nitakupa taji ya uzima.” (Ufunuo 2:10)

Pergamo“Ninajua unapoishi—ambapo Shetani ana kiti chake cha enzi. Hata hivyo unabaki mwaminifu kwa jina langu. Hukuikana imani yako kwangu. ... Hata hivyo, nina mambo machache dhidi yako: Una watu huko ['Wakristo' katika mkutano wao] ambao wanashikilia mafundisho ya Balaamu. ... Vivyo hivyo wewe pia unao watu wanaoshikamana na mafundisho ya Wanikolai. Tubu basi! La sivyo, nitakuja kwako hivi karibuni na kupigana nao kwa upanga wa kinywa changu.” (Ufunuo 2:13, 14, 16)

Thiatira“Walakini, nina neno juu yako: Unamvumilia yule mwanamke Yezebeli, anayejiita nabii mke. Kwa mafundisho yake anawapotosha watumishi wangu katika uasherati na kula vyakula vilivyotolewa sadaka kwa sanamu. Nimempa muda wa kutubia uzinzi wake, lakini hataki.” (Ufunuo 2:20-21)

Matendo ya Wanikolai

Inavyoonekana, walifanana sana na Wabalaamu wa Agano la Kale, walifanya vitendo vya uasherati (uasherati) na kula nyama ambayo ilikuwa imetolewa kwa sanamu [pengine katika ibada kwao]. Katika Ufu. 2:14-15 Bwana anaweka wazi uhusiano huu: “Unao huko watu washikao fundisho la Balaamu, yeye aliyemfundisha Balaki kuweka sababu ya kuwakwaza mbele ya wana wa Israeli, wavile vile vitu vilivyotolewa sadaka kwa sanamu [kama ibada], na kufanya uasherati; <http://www.zianet.com/maxey/reflx73.htm>

Mafundisho ya Wanikolai (Ufunuo 2:15)

Inavyoonekana, hii ilitofautiana kidogo kimsingi na mafundisho ya Balaamu, ingawa yalionekana kuwasilishwa na kundi tofauti la waasi. Wengine wangeunganisha Wanikolai na Wabalaamu kwa sababu ya etimolojia sawa ya jina la Kigiriki Nikolao na jina la Kisemiti Balaamu. Hilo linaonekana kuwa jambo la kustaajabisha, hata hivyo, kwa kuwa wawili hao wanaonekana kutofautishwa katika mstari wa 14-15. thebiblewayonline.com/revelation, na Cecil N. Wright

Mafundisho ya Balaamu (2:14)

Nabii wa kale Balaamu alimshauri mfalme mpagani Balaki jinsi angeweza kumfanya Mungu awalaani Waisraeli, ambao Balaki aliwaogopa lakini ambao Balaamu hakuweza kuwalaani kwa ajili yake. Rejea kwa hao Musa katika Hesabu 31:15-16 , akizungumzia tukio linalofafanuliwa katika Sura ya 25, kama tokeo lake ambalo Bwana alituma tauni iliyosababisha vifo vya watu 24,000. Mwanahistoria Myahudi Yosefo, katika kitabu chake Antiquities of the Jews, Kitabu cha IV, Sura ya VI, Sehemu ya 6-12, anafafanua maelezo jinsi yalivyokuwa yamefika siku yake, ambayo yanapatana na maelezo ya muhtasari yaliyotolewa na Kristo katika barua yake kwa Pergamo. Ilikuwa ni maelewano na upagani katika ibada na maadili. thebiblewayonline.com/revelation, na Cecil N. Wright

Mwanamke Yezebeli (Ufunuo 2:20)

Maandishi mengi yana "mwanamke", lakini wachache wana mwanamke "wako". Wengine wamemdhania kuwa mke wa yule anayeitwa “malaika” wa kanisa, kwa kuwa sou (wako) ni umoja. Lakini maafikiano ya wanachuoni wa maandishi yanapendelea kumi (ya) kuwa ndio usomaji wa asili. Hapa Yezebeli ni jina la ufananisho la mwanamke fulani mashuhuri katika kanisa la Thiatira, kwa kiasi fulani kama mke mwovu wa Mfalme Ahabu ambaye alikuwa na hatia ya “uasherati” na “uchawi” (1 Wafalme 16:31; 2 Wafalme 9:22), akiendeleza ibada ya

Baali na kutafuta kuwafukuza waabudu wa Mungu kutoka katika Israeli. Yezebeli wa Thiatira aliendeleza mazoea ya ibada ya sanamu na uasherati miongoni mwa Wakristo. thebiblewayonline.com/ ufunuo, na Cecil N. Wright

Tunapochunguza akili ya Wayunani na Wayahudi baadaye mazoea haya yanaweza kueleweka kwa uwazi zaidi.

Sardi“...Haya ndiyo maneno yake yeye aliye na roho saba za Mungu na zile nyota saba. Nayajua matendo yako; una sifa ya kuwa hai, lakini umekufa. Amka! Uimarishe kile kilichosalia ambacho kinakaribia kufa, kwa maana sikuona matendo yako kuwa yametimia machoni pa Mungu wangu.” (Ufunuo 3:1-2)

Philadelphia“... Kwa kuwa umeshika amri yangu ya kuvumilia, mimi pia nitakulinda kutoka kwa saa ya kujaribiwa ambayo itaujia ulimwengu wote kuwajaribu wale waishio juu ya dunia.” (Ufunuo 3:10)

Laodikia“...Nayajua matendo yako, ya kuwa hu baridi wala hu moto. Natamani ungekuwa mmoja au mwingine! Kwa hiyo, kwa sababu wewe ni vuguvugu—si moto wala si baridi, nitakutapika utoke katika kinywa changu.” ... “Basi kuwa na bidii, na kutubu. Mimi hapa! Ninasimama mlangoni na kubisha hodi. Mtu akiisikia sauti yangu, na kuufungua mlango, nitaingia na kula pamoja naye, na yeye pamoja nami.” (Ufunuo 3:15-16; 19-20)

Hali ya makanisa ya Asia Ndogo inaonyesha kwa uwazi sio tu Wakristo binafsi bali makutano yote yanaweza kupotoka, na kumwacha Kristo, mafundisho Yake na Neema Yake iokoayo. Wasipotubu na kurejea Kwake watakuwa wamepotea; yaani, vinara vyao viondolewe.

Kumbuka: Wakristo waaminifu bado wanakusanyika katikati ya mateso.

Mateso ya Trajan AD 108

Katika mateso ya tatu, Pliny wa Pili, mtu mmoja msomi na mashuhuri, alipoona mauaji ya kusikitisha ya Wakristo, na akaongozwa nayo kwa huruma, alimwandikia Trajan, akimthibitisha kwamba kulikuwa na maelfu ya watu kila siku ambao waliuawa, ambayo hakuna hata mmoja wao aliyefanya chochote kinyume na sheria za Kirumi zinazostahili mateso. "Hesabu nzima waliyotoa juu ya uhalifu au kosa lao (lolote linapaswa kuitwa) lilifikia hii tu - kwamba walikuwa na mazoea katika siku iliyotajwa kukutana kabla ya mchana, na kurudia pamoja aina fulani ya maombi kwa Kristo kama Mungu, na kujifunga wenyewe kwa wajibu - sio kufanya uovu; lakini, kinyume chake - kutowahi kufanya wizi, wizi, ulaghai, kamwe kwa wanadamu, uwongo, uwongo, uwongo, uwongo, uwongo, uwongo. ambayo ilikuwa ni desturi yao kutengana, na kukusanyika tena ili kushiriki pamoja mlo usio na madhara.”

Ratiba ya Kanisa Kristo iliyoanzishwa

- Kristo alikabidhi ufalme kwa mitume wake
- Efu tatu waliongezwa kwao siku ya Pentekoste - 33 AD
- Stefano aliuawa kisha mateso ya Wayahudi yakaanza - 35? AD
- Paulo alitumwa Roma kama mfungwa
- Roma ilichomwa moto na mateso ya Warumi yakaanza - 64 AD
- Kifo cha Paulo - 64 -65 AD

- Hekalu la Yerusalemu liliharibiwa - 70 AD
- Yohana alifungwa Patmo kwa ajili ya Kristo
- Kifo cha John - karibu 100 AD

Enzi ya mitume iliisha na ujumbe wa Kristo wa ukombozi ukiwa umeenezwa katika Milki yote ya Rumi. Enzi mpya inanza.

Ukristo wa awali

Wakati wa karne ya pili [100-200 BK], Ukristo ulienea zaidi ndani ya Kanisa Kilatini-kuzungumza sehemu ya magharibi ya Ufalme wa Kirumi. Viongozi mashuhuri na waandishi wa wakati huu ni pamoja na Polycarpus Smirna, Ignatius wa Antiochia,^[4] Clement wa Roma, Justin Martyr na Irenaeus ya Lyon ^[4].

Katika karne ya tatu [200-300 AD], Ukristo uliongezeka zaidi kwa idadi (Robin Lane Fox inadokeza kwamba Wakristo walitunga takriban 2% ya Dola kufikia 250^[4]) Walimu wa kipindi hiki, ikiwa ni pamoja na Origen katika Alexandria na Tertullian katika Afrika Kaskazini, walionyesha katika maandishi yao mafundisho kama yale ya The Utatu. Anthony Mkuu wa wengine kuanzishwa Utawa wa Kikristo [zinazohusu monasteri] na Gregory Mwangaza aliwajibika kwa Armeniaku wa nchi ya kwanza rasmi ya Kikristo. Kufuatia uongofu ya Constantine Mkuu (kabla tu ya Vita vya Milvian Bridge katika 312), na Ufalme wa Kirumi kuvumilia Ukristo na Amri ya Milan mnamo 313, na kusababisha baadaye kupitishwa kwa Ukristo kama Ukristodini ya serikali [The Roman not the Roman Catholic Church] kwa sheria si kwa uongofu katika 380 by Theodosius Ina kupanda kwa Jumuiya ya Wakristo katika ufalme wa Byzantine.
[sw.wikipedia.org/wiki/Ukristo wa Awali](http://sw.wikipedia.org/wiki/Ukristo_wa_Awali)

Kwa miaka 280 Ukristo ulipigwa marufuku na Milki ya Kirumi. Pia iliendesha mateso kumi bado, wakati huu iliendelea kukua.

Diocletian AD 302

Mateso ya Diocletianic ya 303 - 311 yalikuwa ya mwisho na makali zaidi mateso ya Wakristo katika Ufalme wa Kirumi. Pia inajulikana kama "Mateso Makuu," tukio muhimu la mapema lilikuwa ni kutolewa katika 303 ya mfululizo wa amri na Mfalme Diocletian na wenzake Maximian, Galerius, na Constantius [Baba yake Constantine]. Amri hizi zilibatilisha haki za kisheria za Wakristo na kuwataka wafuate desturi za kipagani. Baadaye amri zililenga makasisi na zilidai ushiriki wa watu wote katika desturi za kutoa dhabihu, zikiwaamuru wakaaji wote watoe dhabihu za kipagani. Mateso yalitofautiana katika ukubwa na muda katika himaya yote.

sw.wikipedia.org/wiki/Diocletian_Persecution

Maagizo ya Diocletian yaliamuru kuharibiwa kwa maandiko ya Kikristo na mahali pa ibada kote katika Dola, na kuwakataza Wakristo kukusanyika kwa ibada. Baadaye Mkristo yeyote aliyejulikana aliuawa kikatili zaidi. Muda mfupi baada ya kifo cha Diocletian mateso ya Milki ya Kirumi dhidi ya Wakristo yaliisha wakati baada ya "kuongoka" kwake Mtawala wa Kirumi Konstantino "alihlalisha" Ukristo kwenye Amri ya Milan mnamo 313 BK.

Baadaye, mwaka wa 325 BK, Konstantino alikusanya pamoja Baraza la Nicea, ili kujaribu kuunganisha milki hiyo kwa kutumia dini ya serikali. Konstantino aliona Ukristo kuwa dini ya serikali inayoweza kuunganisha Milki ya Roma, ambayo wakati huo ilikuwa inianza kugawanyika na kugawanyika. Konstantino alikataa kukumbatia kikamilifu imani ya Kikristo na akaendeleza imani na desturi zake nyingi za kipagani, kwa hiyo kanisa ambalo Konstantino alilikuwa mchanganyiko wa Ukristo na upagani wa Kirumi. “Yeye (Konstantino) alidumisha cheo chake akiwa kuhani mkuu wa dini ya kipagani.”

Ufalme wa Milele, FW Mattox, p. 127

Ingawa hii inaweza kuonekana kuwa maendeleo mazuri kwa mafundisho ya ujumbe wa Kristo wa upatanisho na ukombozi, matokeo hayakuwa mazuri. Mara moja ilipata ushawishi mkubwa katika ngazi zote za serikali ya kifalme.

Konstantino aligundua kwamba kwa kuwa Milki ya Kirumi ilikuwa kubwa sana, iliyopanuka, na tofauti-tofauti - si kila mtu angekubali kuacha imani zao za kidini na badala yake kuukubali Ukristo. Kwa hiyo, Konstantino aliruhusu, na hata kuendeleza, “Ukristo” wa imani za kipagani. Imani za kipagani kabisa na zisizo za kibiblia zilipewa utambulisho mpya wa “Kikristo” huku zikichanganywa na mafundisho na mazoea ya kanisa yaliyobadilishwa. Baadhi ya mifano ya wazi ya hii ni kama ifuatavyo:

(1) Henotheism au miungu mingi

Watawala wengi wa Kirumi (na raia) walikuwa waamini Mungu. Mkana Mungu ni yule anayeamini kuwepo kwa miungu mingi, lakini anazingatia msingi wa mungu mmoja fulani, au anazingatia mungu fulani mkuu juu ya miungu mingine. Kwa mfano, mungu wa Kirumi Jupiter alikuwa mkuu juu ya miungu ya Kirumi; kwa mfano, mungu wa upendo, mungu wa amani, mungu wa vita, mungu wa nguvu, mungu wa hekima, n.k Miungu hii ya Kirumi ilibadilishwa na watakatifu ambao walikuwa wanasimamia au juu ya kila moja ya haya, na makundi mengine mengi na mungu wa Kirumi maalum kwa mji alibadilishwa na "mtakatifu mlinzi" wa mji.

(2) Mama wa kike

Ibada ya Isis, dini-mama-mungu-mke wa Misri, iliingizwa katika Ukristo kwa kumweka Maria mahali pa Isis. Majina mengi ya cheo ambayo yalitumiwa kwa Isis, kama vile “Malkia wa Mbinguni,” “Mama ya Mungu,” na “theotokos” (mchukuaji-Mungu) yaliunganishwa na Maria. Mariamu alipewa daraka lililotukuka katika imani ya Kikristo, mbali zaidi ya yale ambayo Biblia inamtaja, ili kuvutia waabudu wa Isis kwenye imani ambayo hawangeikubali. Mahekalu mengi ya Isis, kwa kweli, yalibadilishwa kuwa mahekalu yaliyowekwa wakfu kwa Mariamu. Madokezo ya kwanza ya wazi ya kile ambacho kingekuwa Mariolojia ya Kikatoliki yanatokea katika maandishi ya Origen (185-254), aliyeishi Alexandria, Misri, ambayo ilitokea kuwa kitovu cha ibada ya Isis.

(3) Mlo wa Dhabihu

Mithraism ilikuwa dini katika Milki ya Kirumi katika karne ya 1 hadi 5 BK. Ilikuwa maarufu sana miongoni mwa Warumi, hasa miongoni mwa askari wa Kirumi, na yawezekana ilikuwa dini ya watawala kadhaa wa Kirumi. Ingawa Mithraism haikupewa hadhi ya "rasmi" katika Milki ya Kirumi, ilikuwa dini rasmi ya de-facto hadi Konstantino na wafalme waliofuata wa Kirumi walipobadilisha Mithra na Ukristo. Moja ya sifa kuu za Mithraism ilikuwa mlo wa dhabihu, ambao ulihusisha kula nyama na kunywa damu ya fahali. Mithras, mungu wa Mithraism, "alikuwepo" katika mwili na damu ya ng'ombe, na alipoliwa, alitoa wokovu kwa wale walioshiriki mlo wa

(4) Kiongozi Mkuu wa Dini

Mifano mingi zaidi inaweza kutolewa. Haya manne yatoshe katika kuonyesha asili ya kweli ya Kanisa Katoliki. Bila shaka, Kanisa Katoliki la Roma linakanusha asili ya kipagani ya imani na mazoea yalo. Kanisa Katoliki huficha imani zake za kipagani chini ya matabaka ya teolojia ngumu. Kanisa Katoliki hutetea na kukana asili yake ya kipagani kwa kuficha “mapokeo ya kanisa.” Kwa kutambua kwamba imani na desturi zake nyingi ni ngeni kabisa kwa Maandiko, Kanisa Katoliki linalazimika kukana mamlaka na utoshelevu wa Maandiko.

Asili ya Kanisa Katoliki ni maelewano ya kutisha ya Ukristo na dini za kipagani zilizoizunguka. Badala ya kutangaza Injili na kuwageuza wapagani, Kanisa la serikali “lilifanya tu dini za kipagani kuwa za Kikristo, na Ukristo wa “upagani” tu. Kwa kufifisha tofauti hizo na kufuta tofauti hizo, ndiyo, Kanisa Katoliki lilijifanya lenyewe kuvutia watu wa Milki ya Roma, na kuwa dini kuu zaidi katika ulimwengu wa Kiroma kwa karne nyingi. Kwa hiyo, maonyo na unabii wa Paulo na Petro

ulitimia katika mfumo wa Ukristo uliotawala zaidi na uliobadilishwa.
GotQuestions.org

Wakristo wanaoamini Biblia walipojitenga na Kanisa la Roma, ambalo waliliona kuwa lililoasi, waliwakilisha tisho kubwa sana kwa dini hiyo mpya ya kifalme. Mateso katika viwango tofauti vya ukali yalianzishwa katika karne zilizofuata.

Kufuatia Enzi ya Ukristo wa Mapema, enzi mpya na ya kutisha ilianza. Enzi ya Kati, kama neno linamaanisha, ni kipindi kinachoingilia kati ya nyakati za kale na za kisasa, na kuziunganisha, kwa kuendeleza moja, na kujiandaa kwa nyingine. Inaunda mpito kutoka kwa ustaarabu wa Graeco-Kirumi hadi ustaarabu wa Romano-Kijerumani, ambao hatua kwa hatua uliibuka kutoka kwa machafuko ya kati ya unyama.

Kisiasa, zama za kati zilianzia uhamiaji mkubwa wa mataifa na kuanguka kwa Dola ya Kirumi ya Magharibi katika karne ya tano [Roma ilianguka mnamo 476 kutoka kwa uvamizi wa Wajerumani]; lakini kwa historia ya kikanisa huanza na Gregory Mkuu, wa mwisho wa baba na wa kwanza wa mapapa, mwishoni mwa karne ya sita.

ccel.org/s/schaff/history/4_ch01.htm

Gregory Mkuu alihudumu kabla na baada ya 600 AD (590-604). Gregory anaweza kuchukuliwa kuwa papa wa kwanza. ... kwani alikuwa wa kwanza kuwa 1) Askofu wa Roma, 2) Metropolitan (juu ya eneo la Kirumi) na 3) Patriaki (wa Italia, kwa Magharibi yote).

Taasisi ya Utafiti wa Kitheolojia ya Ankerberg Ukurasa 5 ankerberg.com/Articles/_PDFArchives/roman-catholicism/RC3W1104.pdf©

Kabla ya kuchunguza baadhi ya imani na mafundisho ya hawa “viongozi wa kanisa la mapema” kwa rasilimali zao chache sana lakini wakitafuta kujua mapenzi ya Mungu, tunapaswa kufaidika kutokana na uchunguzi wa maoni tofauti kuhusu mwanadamu na Mungu (au miungu) ya watu wa Kiebrania na Wagiriki (wasio Wayahudi au wasio Wayahudi).

Wagiriki, mawazo ya Kigiriki, ulimwengu ulikuwa na miungu mingi.

1. Kulikuwa na mungu kwa karibu kila kitu - vita, upendo, mvua ya uzazi; nk.
2. Sanamu za miungu na mungu wao wa kike zilikuwa kama wanaume na wanawake.
3. Walikuwa na tabia za mwanadamu, yaani, upendo, chuki, hasira na ulipizaji kisasi na hawakuwa na msimamo, wa kufoka.
4. Miungu yao haikutoa miongozo au kanuni za mwenendo wa kiadili au wa kimaadili.

Wagiriki waligawanya mwanadamu katika sehemu mbili, roho na mwili. Katika mfumo huu wa uwili nafsi haikuhusika na mwili na mwili haukuwa na uhusiano wowote na roho. Kwa maneno mengine, matendo ya mwanadamu na mawazo yake, akili, havikuwa na uhusiano. Kwa hiyo, matendo yaliyofanywa katika mwili hayakuwa na uhusiano wowote na wokovu wake. Ni kile alichojua na kufikiria ndicho kilichoamua wokovu; kwa hivyo ujuzi au Ugnostiki.⁴Kinyume chake kilikuwa kweli kwa watu wa Kiebrania ambapo mwili na roho viliunganishwa pamoja ambapo

⁴Rejelea thebiblewayonline.com - Gnosticism

matendo ya mwili yaliathiri mustakabali wa roho. Labda kuelewa tofauti ya kufikiri kati ya Wayunani na Wayahudi kutasaidia kuelewa barua za Paulo.

Wagnostiki wa Wagiriki walifundisha kwamba psyche, au nafsi, ilikuwa takatifu ilhali mwili, au mwili, ulikuwa mwovu kiasili. Kwa Wagnostiki wokovu haukuwa wa imani au matendo, kwani walikuwa maovu, bali ujuzi au Logos (ujuzi wa mwisho) ambao haukuwa na maslahi katika mwili ambao ulikuwa mwovu.

Kwa kuwa mwili au mwili ulikuwa mwovu au wa kilimwengu, bila kanuni yoyote ya maadili na bila uhusiano wowote na umilele au wokovu, maadili ya hali yalikuwa ya kawaida. Aina yoyote na aina zote za msamaha zilikubalika, ndoa ilifanyika kwa dhara. Ukahaba na ushoga ulikubaliwa bila maswali, kwa kweli ulifanywa waziwazi katika mahekalu ya miungu yao.

Lakini ibada ilikuwa kiini cha utamaduni wa Wagiriki. Majumba ya Koloseo yalijengwa kwa ajili ya umati wa watu kukusanyika [ili kwenda kuabudu] kuabudu miungu yao na kuiheshimu kwa kujaribu kujipatia kibali kutoka kwao. [Nakupa hii ili unipe - quid pro quo] Kuimba, kucheza na kucheza uchi kwa miungu ilikuwa ibada na iliunganisha watu. Kuhusiana na dhana ya Kiyunani ya nafsi, ibada, wokovu au umilele ulikuwa hali ya akili yenye ujuzi na akili kuwa muhimu.⁵Kazi nzuri hazikuwa za lazima kwani chochote kilichotokea kwenye mwili hakikuwa na maana. Dhana hii ipo hata leo wakati watu wanapokusanyika Jumapili kuabudu wakipuuza matendo yao ya wiki iliyopita.

Dhana hii ya pande mbili za Kigiriki ya nafsi na mwili ilikuwa ngeni kwa Wayahudi waliomtazama mwanadamu kwa ujumla ambapo mwili na nafsi viliunganishwa pamoja. Ibada yao [Wafuasi wa Kiyahudi na Wakristo wa Yehova Mungu], walipokuwa hawajamwacha Mungu, ilikuwa ni tendo la kuendelea lisilo na mipaka ya nyakati zilizowekwa isipokuwa kwa siku za pekee. Utumishi kwa Mungu haukuonekana kuwa wa kilimwengu na ibada kama ya kidini. Walikuwa kitendo kile kile. Kila kitu kilikuwa kitheolojia kwa Myahudi. Mungu hakuwa wa muda; yaani, kutotenganishwa kati ya kazi ya mtu na dini yake.

Kwa msingi huu wa tofauti katika fikira za Wayunani (Mmataifa) na Waebrania (Myahudi) na uhakika wa kwamba watu wa mataifa mengine walikuwa wakimgeukia Kristo na Wayahudi wengi walikuwa wakirudi kwenye Dini ya Kiyahudi [ambayo yanguweza kufafanua kusudi la kitabu cha Waebrania], inapaswa kuwa rahisi kuona jinsi mawazo ya Kigiriki yalivyoathiri kuandikwa kwa “mababa wa kanisa.” Imetolewa kutoka kwa akili ya Kiebrania Vs Greek Mind na Brad Scott
wildbranch.org/Gkhebcia/index.html --2-10-2007

Sura ya 2

Mababa wa Kanisa

Ifuatayo ni uangalizi wa karibu wa mafundisho, mazoea na tafsiri za "mababa wa kanisa" 100 - 476 AD. Ijapokuwa watu hawa hawakupuliziwa na Mungu, kama inavyoonekana mara kwa mara katika maandishi yao, walakini wao ni chanzo chenye thamani cha habari na ufahamu kuhusu historia na matendo ya kanisa la kwanza [ambalo linaweza kuwa au la kuwa kulingana na mafundisho ya Kristo na mitume].

Imechukuliwa

kutoka

www.zianet.com/maxey/reflx73.htm

⁵Rejelea thebiblewayonline.com - Mwili, Nafsi na Roho

Mababa wa Kitume

Mababa wa kwanza wa Kanisa, (ndani ya vizazi viwili vya Mitumeya Kristo) ni pamoja na Clement wa Roma [Italia],^[2] Ignatius wa Antiokia [Syria], Polycarp wa Smirna [Asia Ndogo sasa Uturuki] na Justin Martyr wa Samaria, Aidha, the Didache na Mchungaji wa Hermaskwa kawaida huwekwa kati ya maandishi ya Mababa wa Kitume ingawa maandishi wao hawajulikani. sw.wikipedia.org/wiki/Apostolic_Fathers#Mababa_Mitume_na_kazi_zao

Clement wa Roma (35 - 101)

Waraka wake,¹ Clement (c 96), ilinakiliwa na kusomwa kwa wingi. Clement anawaomba Wakristo wa Korintho kudumisha upatano na utaratibu.^[2] Ni waraka wa kwanza wa Kikristo nje ya Agano Jipya. Mapokeo [ya Kikatoliki] yanamtambulisha kama Papa wa nne na Askofu wa Roma na waraka wake unathibitisha mamlaka ya kitume ya Roma juu ya wasikilizaji wake,⁶ kanisa la Korintho.

Mafundisho ya Cemet wa Roma

1 Clement, kama wengine wanavyodai, haanzishi “maagizo” ya kanisa. Anarejelea tu wazee na mashemasi, na hatofautishi kati ya makasisi na walei. [Marejezo yake yaonyesha kwa uthabiti kwamba hakutambua kwamba alikuwa papa.] Hata hivyo, anapendekeza kwamba kutafuta mamlaka au ufahari ndani ya kanisa hakufai kabisa, na kwamba kila mtu anapaswa kuwa duni jinsi [wao au wengine wanavyofikiri] kuwa.

peculiarpress.com/ekklesia/archive/Ekklesia70.htm

Ignatius wa Antiokia

Ignatius wa Antiokia (pia anajulikana kama Theophorus) (c 35-110)^[3] alikuwa mwanafunzi wa Mtume Yohana. katika kuelekea kuuawa kwake huko Roma, Ignatius aliandika mfululizo wa barua ambazo zimehifadhiwa kama mfano wa theolojia yanyakati. Mada muhimu zinazoshughulikiwa katika barua hizi ni pamoja na eklezia [masomo ya kanisa kama kitu chenyewe], sakramenti⁷ [ishara inayoonekana ya ukweli usioonekana], jukumu lama askofu, na Sabato ya Biblia.^[4] Yeye ni wa pili baada ya Clement kutaja nyaraka za Paulo.^[2] [Kumbuka wala eklezia wala sakramenti zinaonekana kuwa na asili yoyote ya Kibiblia]. sw.wikipedia.org/wiki/Ignatius_of_Antiokia

Inaonekana kuna baadhi ya ushahidi kwamba kabla ya 150 AD kulikuwa na wingi wa wazee katika makanisa. “Imethibitishwa kwa hakika kwamba katika kipindi cha kuanzia miaka 100 hadi karibu 150 kanisa lilitawaliwa kwa ujumla na wazee na mashemasi bila tofauti yoyote kati ya mzee au askofu.” Ufalme wa Milele, FW Mattox, p. 62

Muundo wa Hierarkia na Mamlaka “Baada ya Enzi ya Mitume (iliyokwisha yapata mwaka 100 BK), kanisa likawa la daraja la juu na mamlaka haraka. Kwa hiyo, mwanzoni mwa karne ya pili, uongozi wa kanisa ulianza kubadilika na kuwa kitu kinachofanana kabisa na serikali ya kiraia ya Kirumi. Nyaraka zilizohusika hasa kupendekeza badiliko hili lisilo la kibiblia ni Ignatius, askofu wa Antiokia, ingawa kuna shaka fulani juu ya ukweli wa barua zake. ... Itatosha kueleza kwamba katika herufi nane za Ignatian (karibu mwaka 110 BK) ambazo kwa ujumla hufikiriwa kuwa za

⁶Rejelea Mamlaka ya Utawala - ukurasa wa 33.

⁷Rejelea thebiblewayonline.com - Sakramenti.

kweli, anasisitiza juu ya mgawanyiko wa uaskofu na upsbiteri na mamlaka ya kifalme ya askofu, akifikia hatua ya kumlinganisha askofu na Kristo Mwenyewe.

Ingawa kwa kweli hakuna idhini ya mamlaka ya kipekee na ya kulazimishwa kwa viongozi wa kanisa, haikuwa muda mrefu baada ya kifo cha Mtume wa mwisho ambapo wanadamu walidhani hata hivyo. Paulo anatumia waziwazi nafasi ya mzee (Kiyunani, presbuteros, mzee), askofu (Mgiriki, episkopos, mwangalizi au mlezi), na mchungaji (Kiyunani, poimen, mchungaji) nafasi katika Agano Jipya kwa kubadilishana katika Matendo 20:17-28. Zaidi ya hayo, Paulo haileti jukumu hili na aina ya mamlaka ya kidunia. Wazee wanapaswa kuwa watumishi wa kanisa, wakichunga kundi kwa uangalifu, wakisimamia mikutano, na kutumia hekima inayopatikana kwa uzee.

[Kumbuka: Watumishi hutumia mamlaka ya bwana. Wazee, kama watumishi, hutumia mamlaka ya Kristo kupatana na maagizo ya Biblia. Madai yoyote au maagizo ambayo hayatokani na maandiko ni mamlaka ya kibinafsi sio mabwana.]

Mafundisho ya Ignatius

a. Vivyo hivyo, wote na waheshimu mashemasi kama uteuzi wa Yesu Kristo, na askofu kama Yesu Kristo, ambaye ni Mwana wa Baba, na wazee kama Sanhedrin ya Mungu, na kusanyiko la mitume. Mbali na hayo, hakuna Kanisa” (Ignatius kwa Thrallians III). Ignatius pia anadai kwamba hakuna shughuli yoyote ya Kikristo ambayo ni halali bila ushiriki au kibali cha askofu: “Kwa maana, kwa kuwa mmejitiisha chini ya askofu (Polybius katika kisa hiki) kama chini ya Yesu Kristo, mnaonekana kwangu kwamba mnaishi si kwa jinsi ya kibinadamu, bali kulingana na Yesu Kristo, mpate kutoroka kifo chake, ambaye alikufa. Kwa hiyo ni lazima, kama mnavyofanya kweli, vivyo hivyo bila askofu msifanye neno lo lote, bali pia kutii baraza la wazee, kama mtume wa Yesu Kristo” (Ignatius to the Thrallians II, mkazo umeongezwa).

“Hiyo na ihesabiwe kuwa ni Ekaristi ifaayo, ambayo [inasimamiwa] ama na askofu, au na yule ambaye ameikabidhi kwake...Si halali bila askofu kubatiza au kusherehekea karamu ya upendo...” (Ignatius kwa Smirnaeans VIII).
peculiarpress.com/index_main.htm

b. Ignatius alikuwa askofu (presbyter, mchungaji) wa kanisa la Antiokia ambaye alitenganisha ukusisi na uaskofu. Katika barua hizi zote tatu, Ignatius anaandika juu ya askofu (umoja), kanisa kuu, na mashemasi, akisisitiza kwamba ziheshimiwe na kutiiwa. Anamfananisha askofu na “Bwana mwenyewe” (L.Efe 6:1; L.Mag 6:1; L.Tra 2:1); mkuu wa "baraza la mitume" (L.Mag 6:1; L.Tra 2:2); na mashemasi kwa watumishi wa Kristo mwenyewe (L.Mag 6:1) au kwa “mafumbo ya Yesu Kristo” (L.Tra 2:3). Anaamuru kanisa "kutenda kwa kupatana na nia ya askofu" (L. Efe 4:1), na "kutofanya neno lolote pasipo askofu na wazee" (L.Mag 7:1; taz L.Tra 2:2). Anaonekana kuhusisha nguvu kubwa zaidi kwa maombi ya askofu (L. Efe 5:2), na hata kupendekeza askofu anapaswa kuogopwa (L. Efe 6:1). Kwa sifa yake, Ignatius hataki utiifu huo kwake mwenyewe, lakini basi yeye si askofu wa miji hii. Ijapokuwa hivyo, Ignatius anadhihirisha mtazamo wa unyenyekevu mfululizo kwa kauli kama vile “mimi naanza tu kuwa mfuasi” (L. Efe 3:1); "Sijui kama ninastahili." (L. Tra 4:2)

Dhana hii ya kwamba Wakristo “hawapaswi kufanya lolote bila ya askofu (na mapadri) ni ya kuchukiza sana.” “Bila hawa (askofu, wazee, mashemasi),” anaandika.“Hakuna kundi

Polycarp wa Smirna

Polycarp wa Smirna (c 69- takriban 155) alikuwa aMkristo askofuyaSmirna(sasaIzmirnchini Uturuki). Imeandikwa kwamba "Yeye alikuwa mfuasi wa Yohana." Chaguzi za John huyu ni;Yohana mwana wa Zebedayokijadi inatazamwa kama mwandishi wa Injili ya Nne, auYohana Mkuu(Ziwa 1912). Mawakili wa jadi wanafuataEusebiuskwa kususitiza kwamba uhusiano wa kitume wa Polycarp ulikuwa naYohana Mwinjilisti, na kwamba huyu Yohana, mwandishi wa kitabuInjili ya Yohana, alikuwa sawa na Mtume Yohana. Polycarp, 155, alijaribu na akashindwa kushawishiAnicetus, Askofu wa Roma, ili nchi za Magharibi ziadhimishe Ista [iliyotolewa kutoka kwa upagani wa Nimrodi muda mfupi baada ya gharika. christiananswers.net/q-eden/eden-t020.html.] tarehe 14 Nisan, kama Mashariki. Alikataa pendekezo la Papa kwamba Mashariki itumie tarehe ya Magharibi. Mnamo mwaka wa 155, Wasmirna walidai kuuawa kwa Polycarp kama Mkristo, na akafa.shahidi. wikipedia.org/wiki/Church_Fathers

Mafundisho ya Polycarp

Tyeye Biblia yenyewe kwa uwazi inatumia maneno ya Kiyunani episkopē (mlinzi, mlinzi, mwangalizi, askofu) na prebuteros (mzee, presbyter) kwa kubadilishana. Hakuna hata dokezo la mafundisho ya kitume kwa utawala wa mtu mmoja (askofu) wa kusanyiko la watu binafsi, achilia mbali jiji zima au eneo. Hata hivyo, uaskofu mmoja [askofu mmoja] ulitokea katika karne ya pili, na Polycarp anatajwa kuwa mmoja wa watawala hao wa jiji. Katika barua zake zote saba za kweli, zilizokuwepo, Ignatius wa Antiokia alirudia[ly] kutenganisha episkopē kutoka kwa prebuteros, akiwaita kwa mtiririko huo, "wasimamizi" wa Mungu (oikonomos, chamberlain, gavana, na msimamizi), na neno la kiraia linalotumiwa kwa Erasto katika Warumi 16:23; na "wasaidizi" (paredroi, neno lisilotumika katika Agano Jipya). Wazo hili kwamba wazee ni wasaidizi wa askofu halina msingi wowote katika Maandiko. Katika Ukristo wa Kirumi [Katoliki], ukuhani ulibadilika kuwa ukuhani kama tabaka maalumu la waamuzi walioidhinishwa kipekee kutoa sakramenti (ubatizo, ushirika, n.k.) kwa niaba ya askofu. Hili pia halina msingi katika Maandiko, ambapo Wakristo wote wanaitwa makuhani.

Wanataaluma katika makanisa ya kisasa ya Kikatoliki, Anglikana, na Othodoksi hutumia herufi za Ignatius kama maandishi ya kuthibitisha kuhalalisha uaskofu mmoja na upapa. Polycarp pia inatumika kama kiungo muhimu katika fundisho la urithi wa kitume, ambalo linapendekeza kwamba mamlaka iko kwa maaskofu kwa sababu ya mlolongo usiovunjika wa uteuzi kupitia kuwekwa wakfu kwa mitume wenyewe.peculiarpress.com/ekklesia/archive/Ekklesia88.htm

Justin Martyr 100 - 165

Justinalikuwa Mtaifa, lakini alizaliwa Samaria, karibu na kisima cha Yakobo. Lazima awe amesoma sana: alikuwa amesafiri sana, na inaonekana alikuwa mtu anayefurahia angalau umahiri. Baada ya kujaribu mifumo mingine yote, ladha yake ya juu na mitazamo iliyosafishwa ilimfanya kuwa mfuasi wa Socrates na Plato.

ccel.org/ccel/schaff/anf01.viii.i.html

Wasomi wengi wanakubali kwamba Justin alikuwa kitenzi, alichanganyikiwa, hakubaliani na mara nyingi hakushawishi katika hoja zake. Hata hivyo, yeye ni mtu muhimu katika historia ya Kanisa. Kwake yeye Ukristo ulikuwa "kinadharia, falsafa ya kweli, na, kwa hakika, sheria mpya ya kuishi maisha matakatifu na kufa. earlychurc.org.uk/justin.php

“Jumapili ndiyo siku ambayo sisi sote tunafanya kusanyiko letu la pamoja, kwa sababu ni siku ya kwanza ambayo Mungu, baada ya kufanya mabadiliko katika giza na vitu, aliumba ulimwengu; na Yesu Kristo Mwokozi wetu siku hiyohiyo alifufuka kutoka kwa wafu. Kwani Alisulubishwa siku moja kabla ya ile ya Zohali (Jumamosi); na siku ya baada ya ile ya Zohali, ambayo ni siku ya Jua, baada ya kuwatokea mitume na wanafunzi Wake.

“Wote wakaaao mijini au mashambani hukusanyika mahali pamoja, na kumbukumbu za mitume au maandiko ya manabii husomwa, kadiri muda ulivyoruhusu; basi, wakati msomaji amekoma, msimamizi [anadhaniwa kuwa mmoja wa wazee walioteuliwa kusimamia kusanyiko] kwa maneno, na kuhimiza kuiga mambo haya mema. Kisha sisi sote tunasimama pamoja na kuomba, na, kama tulivyosema hapo awali, maombi yetu yanapokwisha, mkate na divai na maji huletwa, na rais vivyo hivyo hutoa sala na shukrani, kulingana na uwezo wake, na watu hukubali, wakisema Amina (lugha ya Kiebrania - na iwe hivyo); na kuna ugawaji kwa kila mmoja, na ushiriki wa yale ambayo juu yake yametolewa shukrani, na kwa wale ambao hawakuwepo sehemu hutumwa na mashemasi. Hakuna mtu anayeruhusiwa kushiriki isipokuwa mtu anayeamini kwamba mambo tunayofundisha ni kweli, na ambaye ameoshwa kwa kuoshwa kwa ondoleo la dhambi, kwa kuzaliwa upya, na ambaye anaishi kama Kristo alivyoamuru. christianitytoday.com/ch/131christians/evangelistsandapologists/martyr.html

Wale ambao ni vizuri kufanya, na tayari, kutoa kile ambacho kila mmoja anafikiri kinafaa; na kile kinachokusanywa kinawekwa kwa rais ili kutunza wale wanaohitaji:

1. yatima
2. wajane
3. mgonjwa
4. wengine wowote wanaohitaji,
5. walio katika vifungo na
6. wageni wanaokaa kati yetu

KUMBUKA: Utoaji wao wote ulikuwa kwa ajili ya wengine sio kwa ajili ya nafsi zao.

Kifo chake

Justin na watakatifu wengine walikamatwa na kuletwa mbele ya gavana wa Rumi, [afisa wa Kirumi aliyekuwa na mamlaka yote muhimu ya kulinda Roma na eneo lililo ndani ya maili 100] ambaye jina lake lilikuwa Rusticus. Walipokuwa wamesimama mbele ya kiti cha hukumu, gavana Rusticus alimwambia Justin: "Zaidi ya yote, uwe na imani katika miungu na utii maliki." Justin alisema: "Hatuwezi kushtakiwa au kuhukumiwa kwa kutii amri za Mwokozi wetu, Yesu Kristo."

Rusticus alisema: "Wewe ni Mkristo, basi?" Justin akasema, "Ndiyo, niko."

Mkuu wa mkoa alimwambia Justin: "Unaitwa mtu aliyekonda na unadhani unajua mafundisho ya kweli. Sikiliza: ikiwa ulipigwa na kukatwa kichwa, unasadiki kwamba ungeenda mbinguni?" Justin alisema: "Natumaini kwamba nitaingia katika nyumba ya Mungu nikiteseka kwa njia hiyo.

Kwa maana najua kwamba upendeleo wa Mungu umehifadhiwa mpaka mwisho wa ulimwengu wote kwa ajili ya wote ambao wameishi maisha mazuri."

Mkuu wa mkoa Rusticus alisema: "Je, una wazo kwamba utapanda mbinguni kupokea thawabu zinazofaa?" Justin alisema: "Si wazo nililo nalo; ni jambo ninalolijua vyema na ninashikilia kuwa na hakika zaidi."

Mkuu wa mkoa Rusticus alisema: "Sasa na tuje kwenye hoja, ambayo ni ya lazima na ya dharura. Kusanyikeni basi na kwa nia moja tutoe dhabihu kwa miungu." Justin alisema hivi: "Hakuna mtu mwenye mawazo yanayofaa anayeacha ibada ya kweli na kuingia katika ibada ya uwongo."

Mkuu Rusticus alisema: "Ikiwa hutafanya kama ulivyoamriwa utateswa bila huruma." Justin alisema: "Tunatumaini kuteswa kwa ajili ya Bwana wetu Yesu Kristo, na hivyo kuokolewa. Wengine pia walisema: "Fanyeni mtakalo. Sisi ni Wakristo; hatutoi dhabihu kwa masanamu."

Mkuu wa mkoa Rusticus alitangaza hukumu, akisema: "Wacha wale ambao wamekataa kutoa dhabihu kwa miungu na kutii amri ya maliki wachapwe viboko na wapelekwe kuhukumiwa kifo kulingana na sheria." Wakimtukuza Mungu, wafia dini watakatifu walitoka kwenda sehemu waliyoizoea. Walikatwa vichwa, na hivyo walitimiza ushuhuda wao wa kifo cha kishahidi katika kukiri imani yao kwa Mwokozi wao.

atholicrodiondramas.com/Saints_Works_H_thru_J/justine_martyr_i_have_accepted_the_true_doctrines.htm

Hippolytus wa Roma

Hippolytus(c. 170 - c. 236) alikuwa mmoja wa waandishi mahiri wa mwanzo.Kanisa. Hippolytus alizaliwa katika nusu ya pili ya karne ya 2Roma.Photiusinamfafanua katika Bibliotheca yake (cod. 121) [ensaiklopidia ya kwanza ya Byzantine] kuwa mfuasi waIrenaeus, ambaye alisemekana kuwa mfuasi waPolycarp.

wikipedia.org/wiki/Hippolytus_of_Rome#Maisha

Mafundisho ya Hippolytus: Nao watawabatiza watoto wadogo kwanza. Na kama wanaweza kujibu wenyewe, basi wajibu. Lakini ikiwa hawawezi, acha wazazi wao ajibu au mtu wa familia yao. Kisha watawabatiza watu wazima; na mwisho wanawake. (Mapokeo ya Kitume 21.3-5) <http://www.orthodoxlutheran.com/html/baptevaid.html> [Kwa kuhitaji jibu, hata ikiwa na mtu mwingine katika hali ambapo walikuwa wachanga sana au hawawezi kiakili, kunahitaji kiwango fulani cha ujuzi au imani ya dhambi, matokeo yake na uhitaji wa msamaha isipokuwa ubatizo wa watoto wachanga ulikuwa desturi tu.]

Ubatizo wa kawaida katika karne za kwanza—hadi angalau karne ya kumi na mbili—ilikuwa ni kuzamishwa majini. "Na kwa habari ya ubatizo, mkiisha kusema hayo yote, mbatizeni kwa jina la Baba, na Mwana, na Roho Mtakatifu, katika maji yaliyo hai [maji yanayotiririka au yanayotembea]. Lakini kama huna maji yaliyo hai, mbatiza katika maji mengine; na ikiwa huwezi kufanya hivyo katika maji baridi, fanya hivyo kwenye joto. Lakini kama huna kitu, mimina maji juu ya kichwa mara tatu kwa jina la Baba na Mwana na Roho Mtakatifu.

sw.wikipedia.org/wiki/Aspersio

Hippolytus alipinga vikali kuongezeka kwa uongozi wa kanisa. Ufalme wa Milele, FW Mattox p. 203

Mababa wa Kigiriki

Irenaeus wa Lyons

Irenaeus, (b. karne ya 2; d. mwisho wa 2/mwanzo wa karne ya 3) alikuwa askofu wa Lugdunum katika Gaul, ambayo ni sasa Lyons, Ufaransa. Maandishi yake yalikuwa ya kujenga katika maendeleo ya awali ya Mkristo theolojia. Alikuwa maarufu mapema Mwombaji Mkristo. Pia alikuwa mfuasi wa Polycarp, ambaye alisemekana kuwa mfuasi wa Yohana Mwinjilisti. The Mchungaji wa Hermas (karne ya 2) ilikuwa maarufu katika kanisa la kwanza na hata kuchukuliwakimaandikona baadhi ya mapema Mababa wa kanisa, kama vile Irenaeus. Iliandikwa huko Rumi, kwa Kigiriki. Mchungaji alikuwa na mamlaka makubwa katika karne ya pili na ya tatu.

Kitabu chake kinachojulikana zaidi, *Dhidi ya Uzushi* (c. 180) aliorodhesha uzushi na kuwashambulia. Irenaeus aliandika kwamba njia pekee ya Wakristo kudumisha umoja ilikuwa kukubali kwa unyenyekevu mamlaka moja ya mafundisho—mabaraza ya maaskofu.^[2] [Umoja kwa mamlaka badala ya umoja katika Kristo.] Irenaeus alikuwa wa kwanza kupendekeza kwamba injili zote nne zikubaliwe kuwa za kisheria.

Mafunzo ya Irenaeus wa Lyons- Kwa maana alikuja kuokoa wote kwa njia yake mwenyewe - wote, nasema, ambao kupitia yeye wamezaliwa mara ya pili kwa Mungu - watoto wachanga, watoto, vijana, vijana na wazee. (Dhidi ya Uzushi II.22.4)

orlutheran.com/html/baptevid.html

Clement wa Alexandria

Clement wa Alexandria (Titus Flavius Clemens) (c.150-211/216), alikuwa mshiriki wa kwanza wa Kanisa la Alexandria kuwa zaidi ya jina, na mmoja wa walimu wake mashuhuri. Aliunganisha mapokeo ya falsafa ya Kigiriki na mafundisho ya Kikristo na kuyathamini **gnosis**.⁸ Alikuza Mkristo Uplatoni.^[2] Dhana kuu ni Nadharia ya Maumbo. Kiumbe wa pekee wa kweli amejengwa juu ya maumbo, aina za milele, zisizobadilika, na kamilifu, ambazo vitu maalum vya akili ni nakala zisizo kamilifu. Mdhana zozote za Kiplato sasa ni vipengele vya kudumu vya Ukristo wa Kikatoliki/Kiprotestanti. Kamawa pagani walikuwa kabla yao, Wakristo walielewa Fomu za Platokama Mungu mawazo ya.

wikipedia.org/wiki/Clement_of_Alexandria na wiki/Platonism

Ugnostiki (Kigiriki: gnosis, maarifa) wanadamu ni wa kimungu nafsi wamenaswa katika aulimwengu wa nyenzo aliyeumbwa na mungu asiye mkamilifu, ... ya Ibrahimu mungu, na inalinganishwa na huluki ya juu zaidi, inayorejelewa na maneno kadhaa.

sw.wikipedia.org/wiki/Gnosticism

⁸Rejelea thebiblewayonline.com - Gnosticism.

Ugnostikilitumiwa kwa madhehebu mbalimbali ya Kikristo ya mapema yaliyodai ujuzi wa kibinafsi wa moja kwa moja zaidi ya Injili au uongozi wa Kanisa. etymonline.com/index.php?l=g&p=7

Tawi la Ukristo la Wagnostiki ambalo liliibuka katika karne ya pili lilijizoeza chapa yake ya wasomi ya upweke, wakidai kwamba Yesu alipitisha Ujuzi wa "siri" kwa wanafunzi fulani, haswa Maria Magdalenena Tomaso. Wokovu, walidai, ulikuja tu kupitia unyago—wakati fulani ukihusisha desturi za ajabu.

peculiarpress.com/ekklesia/archive/Ekklesia67.htm

Origen wa Alexandria

Origen, au Origen Adamantius (c185-c254) alikuwa Mkristo wa mapemamsomi namwanatheolojia. Kulingana na mila, alikuwa Misri^[5] ambaye alifundisha huko Alexandria, akifufua Shule ya Katekesi, ambako Clement alikuwa amefundisha. Mzee wa ukoo wa Aleksandria alimuunga mkono Origen mwanzoni lakini baadaye alimfukuza kwa kuwekwa wakfu bila kibali cha baba mkuu. Alihamia Kaisaria Maritima kufa huko^[6] baada ya kuteswa wakati wa mateso.

Akitumia ujuzi wake wa Kiebrania, alitokeza marekebisho Septuagint.^[2] Aliandika maelezo juu ya vitabu vyote vya Biblia.^[2] Katika Peri Archon (Kanuni za Kwanza), alielezea ufafanuzi wa kwanza wa kifalsafa wa mafundisho ya Kikristo.^[2] Alifasiri maandiko kimaumbo na kujionyesha kuwa Mstoiki, Mpythagorean mamboleo, na Mplatoniki.^[2] Kama Plotinus, aliandika kwamba nafsi hupitia hatua zinazofuatana kabla ya kupata mwili kama mwanadamu na baada ya kifo, na hatimaye kumfikia Mungu.^[2] Aliwazia hata pepo wakiunganishwa tena na Mungu. Kwa Origen, Mungu hakuwa hivyo Yehovalakini Kanuni ya Kwanza, na Kristo, „Nembo, alikuwa chini yake.^[2] Maoni yake ya muundo wa kihierarkia katika Utatu, hali ya muda ya vitu, "kuwako kwa nafsi kwa kustaajabisha," na "marudisho mabaya sana yanayofuata" yalitangazwa anathema katika karne ya 6.^{[7][8]}

sw.wikipedia.org/wiki/Origen

Mafundisho ya Origen: Ninachukua pindi hii kuzungumzia jambo ambalo ndugu zetu huuliza mara nyingi. Watoto wachanga hubatizwa kwa ondoleo la dhambi. Ya aina gani? Au walifanya dhambi lini? Lakini kwa vile "Hakuna mtu ambaye amesamehewa kutoka kwa doa," mtu huondoa doa kwa fumbo la ubatizo. Kwa sababu hii, watoto wachanga wanabatizwa. Kwa maana "Mtu asipozaliwa kwa maji na kwa Roho, hawezi kuingia ufalme wa mbinguni." (Homily on Luka 14:5).

orlutheran.com/html/baptevid.html

Anthony Mkuu

Anthony (c 251 – 356 pia anajulikana kama Baba wa Watawa Wote) alitoka Misri, kiongozi mashuhuri miongoni mwa Mababa wa Jangwani. Anaadhimishwa katika makanisa mengi juu yakesikukuu: 17 Januari katika Kanisa la Orthodox la Mashariki na makanisa ya Magharibi; na Tobit 22, (Januari 30) katika Kanisa la Orthodox la Copti na Kanisa Katoliki la Coptic. [Kikoptiki-Kaskazini Afro-Asiatiki] lugha inayozungumzwa Misri hadi angalau karne ya kumi na saba.]

Mababa wa Kilatini

Tertullian

Quintus Septimius Florens Tertullianus (c 160 - c 225), ambaye aliongoka na kuwa Mkristo kabla ya 197, alikuwa mwandishi mahiri wa vitabu vya kuomba msamaha, vya kitheolojia, vyenye utata na kujinyima moyo.^[13] Alikuwa mwana wa akida wa Kirumi. Ametajwa kuwa “baba wa Ukristo wa Kilatini.”

wikipedia.org/wiki/Tertullian#cite_note-2

(Ekonomou, 2007, p. 22)

Tertullian alishutumu mafundisho ya Kikristo aliyozingatiamzushi, lakini baadaye maishani yakakubali maoni ambayo yenyewe yalikuja kuonwa kuwa ya uzushi. Aliandika vitabu vitatu kwa Kigiriki na alikuwa mwandishi mkuu wa kwanza wa Kilatini Ukristo, hivyo wakati mwingine hujulikana kama "Baba wa Kanisa la Kilatini."^[14] Ni dhahiri alikuwa mwanasheria huko Roma.^[15] Inasemekana kwamba alianzisha neno la Kilatini "trinitas" kuhusiana na Uungu (Utatu) kwa msamiati wa Kikristo^[16] (lakini Theofilo wa Antiokia (c115 - c183) tayari aliandika juu ya "Utatu, wa Mungu, na Neno Lake, na hekima yake", ambayo ni sawa lakini si sawa na maneno ya Utatu),^[17] na pia pengine fomula "Watu watatu, Kitu kimoja" kama Kilatini "tres Personae, una Substantia" (yenyewe kutoka kwa Koine Kigiriki "mti Hypostases, Homooousios"), na pia maneno "vetus testamentum" (Agano la Kale) na "novum testamentum" (Agano Jipya)

Katika yake *Apologeticus*, alikuwa mwandishi wa kwanza wa Kilatini aliyestahili Ukristo kuwa "vera religio" [dini ya kweli], na kwa utaratibu akashusha dini ya zamani ya Milki ya Roma na madhehebu mengine yanayokubalika kwenye msimamo wa "ushirikina" tu. Matumizi yake ya “kanuni ya imani” yaonekana kutumiwa na Tertullian kwa kanuni fulani tofauti ya mafundisho [(De praescriptione, xiii).] Pamoja na kuongezeka kwa taratibu na sakramenti, desturi zilizodhibitiwa zilikuja kuonwa kuwa muhimu sana kwa mtu kumkaribia Mungu. Kilichosemwa, na jinsi kilivyosemwa; nini kilifanyika, na jinsi kilifanyika ... na lini na wapi na na nani ... yote yalichukua umuhimu mkubwa, na ukengeushaji wowote ukileta karipio la papo hapo kutoka kwa "nguvu za kanisa zilizopo." Wikipedia.org/wiki/Tertullian [Mfano mmoja ni talisema "katika jina la Yesu"⁹ iliyotumiwa mwishoni mwa maombi mengi inaonekana kuwa ilianza kutumika karne kadhaa baada ya kanisa kuanzishwa na ujio wa taratibu zilizodhibitiwa.] sw.wikipedia.org/wiki/Church_Fathers

Tertullian na Hippolytus walikuwa “watu wawili pekee mashuhuri waliopinga mamlaka yenye kuongezeka ya askofu Mroma. Ufalme wa Milele, FW Mattox p. 203

Baadaye maishani, Tertullian alijiunga na Wamontanisti, [mafunuo ya moja kwa moja kutoka kwa Roho Mtakatifu, kunena kama vinywa vya kimya vya Mungu na kusema katika maono ya furaha] dhehebu la uzushi ambalo lilivutia ukali wake.^[13]

sw.wikipedia.org/wiki/Church_Fathers

⁹Rejea thebiblewayonline.com - Katika Jina la Yesu

Tertullian alichukua maoni [kuhusu maandiko] kwamba "kile ambacho hakijaruhusiwa ni haramu." Kwa maneno mengine, ikiwa Maandiko Matakatifu yananyamaza kikweli kuhusu jambo fulani, basi yale ambayo yananyamaza juu yake kwa kweli, kabisa na kabisa ni haramu milele. Wengine wa siku zake, hata hivyo, walitangaza kwa ujasiri vivyo hivyo, "kitu kisichokatazwa kinaruhusiwa bure." Kwa hiyo, maoni yanayopingana yalikuwa: ikiwa Mungu hakusema lolote kuhusu hilo, basi ni lazima asiwe na chochote dhidi yake. Hivyo, inapaswa kuruhusiwa kwa watu wake. ... [Zaidi ya miaka elfu moja baadaye] Luther na Zwingli pia walitilia maanani jambo hili. Wa pili walishikilia kwamba chochote "kisichoamrisha au kufundishwa katika Agano Jipya kinapaswa kukataliwa bila masharti," ambapo Luther aliunga mkono maoni yanayopingana - "Kisichopingana na Maandiko ni kwa Maandiko na Maandiko kwa ajili yake." ... Lakini ukimya wa kweli wa kibiblia¹⁰ (ambapo kwa hakika Mungu amesema HAKUNA CHOCHOTE kwa njia moja au nyingine kuhusu jambo fulani) haikatazi wala hairuhusu.

TAFAKARI na Al Maxey Toleo la #401, Juni 30, 2009 kutoka

wikisource.org/wiki/

AnteNicene_Fathers/Volume_III/Apologetic/The_Chaplet,_or_De_Corona/Chapter_II

Baadhi ya Mafundisho na Matendo ya Tertullian

Kanuni ya Imani- Inaweza kusemwa kwamba Tertullian anatumia kila mara usemi huu, na kwa njia hiyo sasa mapokeo yenye mamlaka yanayotolewa katika Kanisa, sasa Maandiko yenyewe, na, pengine, kanuni ya uhakika ya mafundisho. Ingawa hatoi orodha ya vitabu vya Maandiko popote pale, anavigawanya katika sehemu mbili na kuviita chombo na wosia. sw.wikipedia.org/wiki/Tertullian

Miaka 1200 hadi 1300 baadaye kwa sababu ya matengenezo Mtaguso wa Trent (1545 - 1563) ulioitwa na Papa Paulo wa Tatu uliamua kwamba "mapokeo yaliyowekwa na mabaraza na mababa wa kanisa yaliunda mamlaka sawa na ile ya Maandiko." Ufalme wa Milele, FW Mattox, p. 291

Waasheratina Wauajiisikubaliwe kamwe kanisani kwa hali yoyote ile. Katika de pudicitia, Tertullian anamlaani Papa Callixtus Ikwa kuwaruhusu watu kama hao kuingia wanapoonyesha toba.

sw.wikipedia.org/wiki/Tertullian

Cyprian wa Carthage

Cyprian (Thascius Caecilius Cyprianus) alikuwa askofu ya Carthage muhimu mapema Mkristo mwandishi. Labda alizaliwa mwanzoni mwa karne ya 3 Afrika Kaskazini, labda huko Carthage, ambako alipata kitabu bora kabisa cha uimbaji (mpagani) elimu. Baada ya kuongoka na kuwa Mkristo, akawa askofu (249) na hatimaye akafa ashahidi (Septemba 14, 258) huko Carthage.

Mafundisho ya Cyprian

Kuhusu kile kinachohusiana na kesi ya watoto wachanga: Wewe [Fidus] ulisema kwamba hawakupaswa kubatizwa ndani ya siku ya pili au ya tatu baada ya kuzaliwa kwao, kwamba sheria ya zamani ya tohara lazima izingatiwe, na kwamba hukufikiri kwamba mtu anapaswa kubatizwa

¹⁰Rejelea thebiblewayonline.com - Ukimya wa Maandiko.

na kutakaswa ndani ya siku ya nane baada ya kuzaliwa kwake. Katika baraza letu ilionekana kwetu sivyo. Hakuna aliyekubali kozi ambayo ulidhani inapaswa kuchukuliwa. Badala yake, sisi sote tunahukumu kwamba rehema na neema ya Mungu haipaswi kukataliwa kwa mtu yeyote aliyezaliwa (Waraka 64:2 [BK 253]).
Ricklobs.blogspot.com/2009/03/mababa-makanisa-juu-ya-ubatiso-wa-watoto.html

Ambrose

Ambrose (337/340 – 397) alikuwa Gavana wa Aemilia-Liguria kaskazini mwa Italia. Katika 374 askofu wa Milan, Auxentius, Mwariani, alikufa, na Waariani wakawapingamfululizo. Ambrose alienda kanisani ambako uchaguzi ungefanyika, ili kuzuia ghasia, jambo ambalo linawezekana. Hotuba yake ilikatizwa na wito "Ambrose, askofu!" Mwanzoni alikataa ofisi hiyo kwa nguvu, ambayo hakuwa amejitayarisha kwa vyovyote vile kwani hakubatizwa wala kufundishwa rasmi. theolojialakini, baada ya kupokea barua kutoka kwa Maliki iliyosifu kufaa kwa Roma ya kuwateua watu ambao ni dhahiri walistahili vyeo vitakatifu, ndani ya juma moja alibatizwa, kuwekwa wakfu na kusimikwa ipasavyo kuwa askofu wa Milan.

Ambrose anahesabiwa na Kanisa Katoliki kama mmoja wa wanne wa asilimadaktari wa Kanisa. Wengine walikuwa Mtakatifu Augustino, Mtakatifu Jerome, na Papa Gregory I. Imebainika kuwa teolojia ya Ambrose iliathiriwa kwa kiasi kikubwa na ile ya Origen.

Alitumia ujuzi huu kama mhubiri, akizingatia hasa ufafanuzi wa Agano la Kale, na uwezo wake wa kusema maneno ulivutia. Augustine wa Kiboko, mrithi wake wa kiroho, ambaye uongofu wake ulisaidiwa na Ambrose mahubiri.

Augustine

Augustine (354 – 430) alifunzwa kuwa mwalimu na mwanafalsafa. Usomaji wake uliwekwa karibu na waandishi wa Kilatini pekee. Alivutiwa sana na Cicero na kumweka juu ya waandishi wengine wote wa zamani.

Katika miaka yake ya awali alipata mafundisho ya Manichean, [falme mbili za milele, moja ya nuru chini ya Mungu na nyingine ya giza chini ya pepo] kuwa na kufanana kubwa na wale wa Gnosticism.

Baada ya miaka minane hivi alijitenga na kikundi na kuhamia Neo-platonism [kutokuwepo kwa wema kuwa chanzo cha uovu (ubinafsi boni), na kwamba kutokuwepo huku kwa wema kunatokana na dhambi ya mwanadamu]. Akiwa na umri wa miaka 27 hivi akawa “Mkristo” lakini si lazima kutokana na funzo la Biblia. Hata hivyo, kadiri alivyokuwa mkubwa ndivyo alivyokuwa akienda kwenye mwelekeo wa Biblia na kuachana na falsafa. Mara nyingi, walikuwa mchanganyiko kuleta kutofautiana.

Ukalvini wa

“Ism, REW

Baadhi ya Fikra na Imani za Augustine

1. Ufafanuzi wa uovu

Mungu ni wa milele na hawezi kubadilika. Yeye ndiye mwema wa mwisho. Mwendo wowote kutoka kwa Mungu ni mbaya. Neema ya Mungu pekee ndiyo inaweza kuwaepusha wanadamu na dhambi. Uchaguzi wa nafsi badala ya Mungu ndio asili ya dhambi.

2. Asili ya Uovu

“Kwa nini kuwe na uovu katika ulimwengu ulioundwa kutokana na kitu chochote na Kiumbe ambaye ni mwema na mwenye uwezo wote?” (McGiffert, A History of Christian Thought, 1933, p.89). Uovu ni tabia ya vitu vyote vilivyoundwa kurudi tena katika kutokuwa na kitu vilikotoka. Mungu hakuwajibikia dhambi bali aliiruhusu.

3. Asili ya Dhambi (Jumla ya Upotovu wa Kurithi)
Ingawa Augustine hakuamini kwamba Mungu ndiye aliyesababisha dhambi, alikubali mapokeo ya Kikatoliki na fundisho la Dhambi ya Asili.
4. Mapenzi ya Bure
Mwanadamu alirithi kutoka kwa Adamu asili potovu na hii ikawa kichocheo cha dhambi. Wadamu wamepewa uhuru wa kuchagua lakini hangeweza kumchagua Mungu na kuishi kwa ajili yake bila msaada wa kiungu au neema.
5. Kazi ya kwanza ya Neema
Imani ni zawadi ya kimungu na hakuna mtu anayeweza kumwamini Mungu isipokuwa kuongozwa na neema yake. Zawadi hizi hutolewa bila kuzingatia sifa za kibinadamu ama halisi au zilizotabiriwa.
6. Neema isiyozuilika
Wale ambao Mungu anataka kuwaokoa hawawezi kumzuia kufanya hivyo hata kama angetaka.
7. Ukuu wa Mungu
Mungu ni mkuu kabisa. Mapenzi yake ndiyo mapenzi ya kweli pekee.
Kuamuliwa kabla
Watu wengine wamechaguliwa kimbele kwa wokovu na wengine kwa laana, ambayo ni kwa sababu ya mapenzi ya siri ya Mungu yasiyoweza kueleweka.
8. Uhifadhi wa Watakatifu
Mungu huwapa wateule zawadi ya kuhifadhi ili waweze kuvumilia hadi mwisho. Kwa hiyo, hakuna hata mmoja wa wateule anayeweza kuanguka na kupotea.
9. Idadi ya wateule iliyowekwa
Idadi ya wateule haibadiliki na ni sawa na idadi ya malaika walioanguka. Imani hii ilitokana na Ufunuo 3:11 “Shika sana ulicho nacho, mtu mwingine asije akatwaa taji yako.”

"isms" Ukalvini, REW,

ukurasa wa 4 - 7

"Mababa wa Kanisa" ratiba

100 200 300 400 476

Agano Jipya lililoandikwa na 95

Clement ??-101

1 Wakorintho kutambuliwa

Ignatious 35-110

Sakramenti zilizoanzishwa

Polycarp 69-155

Aliwatambua Mathayo na Marko

Justin 100-165

Hippolytus 170-236

Inahusu ubatizo wa watoto wachanga

Irenaeus Karne ya 2-3

Vitabu vingi vya Biblia vilitambuliwa na ubatizo wa watoto wachanga ulirejelewa

Clement 150-211

Tertullian 160-225
 Origen 185-284
 Vitabu vyote isipokuwa 4 vilikubaliwa [[James](#), [2 Petrona](#) & [3 Yohana](#)]
 Anthony wa Misri 251-356
 Cyprian???-258
 Baraza la Nicea 325
 Kanisa la Jimbo la Roma lilianzishwa
 Ambrose 337-370
 Augustine 345-430
 -----Anguko la Milki ya Kirumi Magharibi---476

Sura ya 3

Ugnostiki

Mwanzo wa Ugnostiki kwa muda mrefu umekuwa suala la utata na bado kwa kiasi kikubwa ni somo la utafiti. Ingawa hapo awali Ugnostiki ulizingatiwa zaidi kuwa ufidiaji wa Ukristo, sasa inaonekana wazi kwamba athari za kwanza za mifumo ya Kinostiki zinaweza kutambuliwa karne kadhaa kabla ya Enzi ya Ukristo. catholic.org/encyclopedia/view.php?id=5209

Baadhi ya imani zinazohusiana na Gnosticism yaonekana kuwa kutoka kwa Zoroastrianism ambayo imepewa tarehe "kati ya karne ya 18 na 10 KK." Lakini "Waandishi wengine wa zamani pia wanatoa "tarehe" ya kizushi inayolingana na 6000 KK. wikipedia.org/wiki/Zoroaster

Plato aliishi kutoka 428-348 KK. Vitabu vingi vya historia na ensaiklopedia huwasifu Socrates, Plato, na Aristotle kwa kuwa watu mashuhuri zaidi katika historia ya Magharibi. Maoni yao ya kifalsafa yalitokana na mashujaa wakuu wa kizushi wa Homer. Hii ilisababisha lengo kuu la kifalsafa la ubora ambalo lilisababisha miundo mbalimbali ya kijamii ya maisha ya Kigiriki. Plato, bila shaka, alikuwa mwanachama wa wasomi wa kijamii. Hii ilikuwa sehemu ya usuli wa mchango wake wenye nguvu zaidi katika fikira za kidini, uwili wa mwanadamu. Plato alifundisha kwamba mwanadamu alikuwa na sehemu mbili, "nafsi" na "mwili". Alifundisha kwamba nafsi pekee ndiyo ilikuwa nzuri na nzuri ndiyo ambayo wanadamu wote wanatafuta. Mwili ulikuwa mbaya na haungeweza kufanya lolote jema. [Uwili huu wa mwanadamu (yaani, nafsi na mwili ni tofauti) ni sehemu ya imani ya Kinostiki kama itakavyoonyeshwa hapa chini]. wildbranch.org/Gkhebcia/index.html

Brad Scott katika aya za The Greek Mind the Hebrew Mind aliandika "Katika nyakati za Yesu na Paulo kulikuwa na vikundi vingi vya kufikiri ambavyo vingeanuka chini ya bendera ya Ugnostiki. Wapingamizi na walio huru wangukuwa wawili kati ya hawa. Makundi haya yote mawili pia yangeainishwa kama wapinga sheria au 'kinyume cha sheria' [kinyume cha uhalali]. Hii inaweza kuwa ufafanuzi kama inavyojulikana katika Kiingereza. Hata hivyo, katika Kiebrania neno la 'anti' ni tachati, ambalo linamaanisha 'badala ya' au 'badala ya'. Unaona, hakuna aliye kinyume na sheria, wanazikataa tu sheria za MUNGU na kuziweka sheria zingine. Kila jamii, kubwa au ndogo, ina sheria. Mtu anaweza kufikiri yuko huru asipozuiliwa na sheria lakini hivi karibuni anakuja na zake.

Tangu kuibuka kwa Ugnostiki, naamini 'kanisa' limechanganywa kitheolojia kuamini kwamba uhuru ni uhuru kutoka kwa sheria. Njia pekee ambayo mtu anaweza kudai kuwa 'Mkristo' na kushikilia thiolojia hii ni kufaninisha au kuweka maandishi ya kiroho. Kuiga[sio halisi ni ishara tu]uliibuka kutoka kwa wagnostiki wa mapema, na ugnostiki ni wazo la Kigiriki bora zaidi.

Kwa hivyo, Gnosticism ni nini? Kwa kweli neno gnosis, neno la Kigiriki, linamaanisha 'maarifa'. Njia hii ya kufikiri pia ilikuwa dhehebu la kidini wakati wa Yesu. Walakini, ipasavyo zaidi ni njia ya kufikiria. Angalia nilisema NI njia ya kufikiria, sio ILIKUWA njia ya kufikiria. Hakuna njia ya kufafanua neno hili katika sentensi chache, kwa hivyo tutalifafanua tunapoendelea. Wazo zima la gnosticism hua-mkia na falsafa nzima ya psyche takatifu au roho, na mwili mbaya na ulimwengu wa kimwili. Kuna digrii, ukipenda, za falsafa hii. Mengi ya yale yanayofundishwa katika Ukristo wa kisasa ni ya rangi sana ikilinganishwa na baadhi ya watu waliokithiri kama vile Simon, Saturninus, Cerinthus, Valentinus, au hata Marcion. Ukianza na fundisho dogo, lisilo la kimaandiko, upesi linaongoza kwenye fundisho kubwa. Wengi wa wanaume hawa (karibu karne ya 1-2 BK) walihitimisha kwamba Yesu hakuwa mwanadamu, bali ni roho ya Masihi. Kwa nini? Kwa sababu "mungu" hangekuwa na mwili mwovu kwani mwili kwa asili ni mwovu. Marcion alifundisha kwamba mwili wa Yesu ulikuwa 'mzuka'. Mababa wengi wa kanisa la awali walisimama dhidi ya fundisho hili kwa muda, isipokuwa Clement na Origen, ambao walikuwa na huruma kwa fundisho hili. Msingi wa mifumo ya kignostiki iliyo wazi ni uwili, ambao unampinga Mungu apitaye maumbile[mungu asiye na kikomo]na demiurge asiyejua. (Hiki kilikuwa kikaragosi cha MUNGU). Katika baadhi ya mifumo, uumbaji wa dunia ulitokana na dhana ya hekima (Sophia).

Uumbaji wa kimwili, ikiwa ni pamoja na mwili, ulionekana kama uovu wa asili. Cheche za uungu, hata hivyo, zilikuwa zimefunikwa katika miili ya watu fulani wa nyumatiki au wa kiroho, ambao hawakujua asili yao ya mbinguni. Mungu apitaye maumbile au demiurge aliteremsha mkombozi (Kristo), ambaye aliwaletea wokovu kwa namna ya gnosis au maarifa ya siri. Kwa wagnostiki, wokovu haukutegemea imani au matendo bali ujuzi wa asili ya mtu, kwa hiyo kulikuwa na kujiingiza sana katika tabia chafu. Hakukuwa na sheria kwa mwili kwani nembo au maarifa ya mwisho hayakupendezwa na vitu vya kimwili au vya kimwili. Hii pia ilimaanisha kwamba ndoa ilifanywa kwa dharau pia, kwa kuwa uzazi ulihusisha mwili. "Unisex" ilifanyika kwa heshima ya matumaini. Jambo la msingi la Ugnostiki ni kuwepo kwa 'kidunia nyingine'. Mafundisho mengi ya Agano Jipya yanatumika kuunga mkono wazo hili ambalo tutaliweka katika muktadha baadaye. Ugnostiki, kwa kusema kihistoria, ni mwendelezo wa kimantiki wa fikra za Kigiriki au Kigiriki. Falsafa hii, karne kadhaa baadaye, iliongoza kwenye mfumo wa utawa na hatimaye mfumo wa Upapa pia.

Mawazo ya Kiyunani/gnostic ya 'ndani' yanasikika tu kuwa takatifu, nzuri, na ya kimaandiko. Tatizo ni hili. Akili zetu na miili yetu imeumbwa na MUNGU na ina mahitaji na matamania ya asili. Mahitaji na matamania haya yanatazamiwa na Muumba wetu, kwa hiyo ana kanuni kwa akili na mwili. Iwapo teolojia yetu inakanusha sheria hizi (sababu haina umuhimu), akili na mwili wetu utazitoshesheza kwa njia nyingine. Hii ndiyo sababu katika teolojia nyingi za Kikristo sheria za YHWH zinabadilishwa na 'sheria ya Kristo' ambapo kuna Roho. Mungu, ambaye anaishi katika ulimwengu wa nje, anapendezwa tu na mambo ya kiroho na hapendezwi na mambo ya kawaida ya ulimwengu.

Kwa mawazo ya Wayunani kulikuwa na tofauti nyingi sana ambazo zinaweza kuonekana kwamba hakuwezi kuwa na Mungu mmoja tu. Hii ndiyo sababu kunaweza kuwa na mabadiliko mengi na tofauti katika maadili na maadili pia. Hakukuwa na miongozo ya msingi ya tabia ya maadili. Tabia ilibadilika kadiri nyakati zilivyobadilika[maadili ya hali ya leo], na kila mwanafalsafa hakuwa sahihi zaidi au chini kuliko yule wa mwisho. Mafundisho ya Kikristo kutoka karne ya kwanza yamefundisha kwamba kuna Elohiym mmoja (Mungu), hata hivyo, teolojia nyingi ya Kikristo inasaliti pendekezo hili la kiakili kuhusu Elohiym (Mungu). Wanafunzi wa kwanza, Wayahudi wote, walibaki waaminifu kwa kila njia kwa Sh'ma[Kanuni kuu ya Dini ya Kiyahudi "Sikia, Ee Israeli: Bwana Mungu wetu, Bwana ndiye mmoja" Kumbukumbu la Torati 6:4]. Mafundisho yote katika kitabu cha Matendo ya Mitume yalithibitisha ukweli huu. Katikati ya karne ya pili kanisa lilitawaliwa na watu wa mataifa mengine, na mawazo ya watu wa mataifa mengine yalianza kutiririka kwa kawaida katika mawazo ya Kigiriki.

Kuna mambo mengi ya asili ya Elohiym (Mungu) ambayo yanatofautiana katika mitazamo hii miwili ya kitamaduni inayotofautiana. Yale mawili muhimu zaidi kuhusiana na mafundisho ya maandiko yanapatikana katika umoja Wake na kutobadilika Kwake. Katika mawazo ya Kiebrania, asili Yake inafungamana kwa karibu na amri na maagizo Yake. Dini nyingi zinaweza 'kukiri' kwamba Yeye ni mmoja na hawezi kubadilika, lakini zinasaliti maungamo hayo kimafundisho. Hii ni kwa sababu mawazo ya Kiyunani yamejikita katika mchakato wa mawazo yetu wenyewe, na kukiri tu imani kuhusu Elohiym (Mungu) ni kweli kukosa alama. Kuamini mambo kuhusu Elohiym (Mungu) si sawa na kumwamini Elohiym (Mungu).

IBADA

Ibada ndiyo kiini cha utamaduni wa Wagiriki. Majumba mengi makubwa makubwa yalijengwa ili kuchukua umati wa waabudu waliokusanyika ili kuabudu na kuheshimu miungu.[ili waende kuabudu]. Mikusanyiko hii ilifikiriwa kuwapendeza miungu na kuwafanya wawape watu kibali. Miungu tofauti iliabudiwa kwa sababu tofauti kwa kuwa kila mungu alikuwa akielea juu ya sehemu tofauti ya ulimwengu. Nyimbo ziliimbwa, vyombo vilipigwa, na dansi ya uchi ilikuwa ya kawaida. Kuimba nyimbo, kucheza, na kucheza kwa miungu kulikuwa kuabudu, na ibada hii ndiyo iliyowaunganisha watu. Matendo ya ushoga yalikuwa ya kawaida kabisa kwa kuwa mwili hauhusiani na miungu. Ilikuwa ni hali ya akili ambayo miungu ilipendezwa nayo. Hata hivyo, Wastoiki hawangehusiana na aina hii ya shughuli. Ibada kwao ilikuwa sawa hali ya akili; hata hivyo, hali ifaayo ya akili haishindwi na anasa za mwili. Dhana ya Kiyunani ya kuabudu, (proskuneo), ilionekana kuwa tendo mahususi la heshima au heshima. Ibada ya kisasa pia inaonekana kutoka kwa mtazamo wa Kigiriki. Tunaabudu Jumapili asubuhi. Vikundi vya kusifu na kuabudu vinajulikana leo, kama wale wanaoongoza wakati wa ibada ya Jumapili asubuhi. Kusifu kunaonekana kama uchangamfu na tempo ya haraka zaidi na ibada ni wakati tempo inapunguzwa na ibada kubwa zaidi inaonyeshwa. Wakati masumbuko ya kila juma, ya kawaida, ya ulimwengu yanapopitia mzunguko wao, basi Kusifu na Kuabudu huanza tena na Jumapili ijayo asubuhi.

UROHO

Kwa akili ya Kigiriki, kiroho cha kweli ni "ulimwengu mwingine". Inapatikana katika kuishi nje ya ulimwengu huu na falsafa hii inaweza na inaongoza kwa kila aina ya mafundisho ya "Enzi Mpya" na dini zinazohusiana pamoja na Ukristo wa kisasa. Miungu iliishi nje ya ulimwengu huu na hivyo mtu wa kiroho kweli aliishi nje ya masumbuko ya ulimwengu huu pia. Kukanusha hisia za kimwili na kulaani ilikuwa sehemu ya falsafa hii. Mawazo yanayofaa na mawazo sahihi yalikuwa alama za mtu wa kiroho. Ni wale tu walioelimika kikweli (matajiri) wangeweza kufikia hali ya kiroho ya kweli, kama vile maskini walikusudiwa kutunza mahitaji ya kila siku ya kawaida. Walikuwa wachimba shimoni, watunzaji, wakulima, na bila shaka mafundi seremala.

Kuabudu ilikuwa ni kitu ulichofanya kwa akili na haikupaswa kuwa kielelezo. Kujikana nafsi ya mtu ilikuwa ya kiroho sana, kwa sababu ya kimwili ilikuwa mbaya. Haraka mtu aliingia mbinguni ni bora zaidi. Hii ndiyo sababu kujiua lilikuwa jambo la heshima sana katika fikra za Wagiriki. Maandiko yoyote yanayohusu uraia wa mbinguni yalionekana kuwa yanatetea uwepo huu wa ulimwengu mwingine. Ndoa ilionekana kama ya ulimwengu huu na iliepukwa. Kujiepusha na nyama na vyakula fulani pia kulikuzwa kama kupata wito wa juu na nembo mpya. Kwa kuwa nembo ilizingatiwa akili ya akili, kuzingatia mawazo sahihi ilikuwa kuwa "katika roho".

Hisia pia zilidharauliwa katika mawazo ya Wagnostiki. Kuonyesha hisia kulikuwa kudhihirisha udhaifu na kutokomaa kiroho. Wakati hisia zilikuwa stoic na mwili kukataliwa basi mwanzilishi alikuwa kiroho kweli. Waanzilishi wengi wa mapema wa mawazo ya kignostiki waliapa kunyamaza, kwa kuwa hakuna jambo ambalo mtu wa kiroho kweli angeweza kusema. Waanzilishi wa awali wangeishi pamoja mbali na watu

'wengine' kwa muda ili kuzingatia mawazo yao. Waliporudi walikuwa watu wa kiroho wa kweli ambao wangeweza tu kuwasiliana na nembo [kuhesabu, kusema, kusema, kusema, kufikiria, nia ya ndani iliyo msingi wa kitendo cha hotuba]. Hilo lilisababisha pengo kubwa kati ya makasisi na waumini. Inaelekea kwamba Yesu alirejelea mawazo haya alipowashutumu Wanikolai. Wanaume hawa wangeweka nadhiri ya useja kwa maisha yote, kwa vile walikuwa wameolewa na Bwana (bib-arusi pekee wa kweli).

WOKOVU

Wokovu ni mawazo sahihi na imani katika asili yake. 'Kuamini' ni kujua mambo sahihi. Ujuzi huu unatoka kwa miungu tu. Wokovu ni suala la kanuni za imani na maarifa sahihi kuhusu miungu. Katika mawazo ya gnostic, wazo la 'funguo' limetajwa kwa uhuru kabisa. Maneno ya Kimaandiko kama vile, 'kuamini', 'kujua' au 'maarifa', 'neni' au 'maneno', 'funguo' na 'milango', 'kukiri' na 'imani', yote yanafungamanishwa na ujuzi huu wa kizamani unaotolewa na miungu. Maneno haya yaliamishwa kwa urahisi kwa mafundisho ya Agano Jipya. Yesu aliposema "Mimi ndimi mlango... Mimi ndimi mchungaji mwema... Mimi ndimi nuru ya ulimwengu... Mimi ndimi njia, na kweli, na uzima...", haya yalieleweka kuwa yanazungumza juu ya logos au nous iliyoshuka kutoka mbinguni ili kusambaza ujuzi huu au gnosis. Alikuwa kuleta 'funguo' za wokovu. Acha nikukumbushe kwamba katika mawazo ya Kigiriki nembo ilikuwa akili ya pamoja au nous ya miungu. Ili nafsi iweze kupangiwa mbinguni mtu lazima 'aamini' mapendekezo fulani kuhusu nembo. 'Kanisa' la kwanza lilibaki kuwa 'Kiebrania' sana kwa karne mbili za kwanza na hii ndiyo sababu hakuna kumbukumbu ya 'kanuni' zilizoanzishwa. Imani zinakuja baadaye wakati kanisa linatawaliwa na watu wa mataifa mengine na 'waumini wa Kiyahudi' wamefukuzwa na Wayahudi na Wakristo.

MAOMBI

Kuomba au kuwasiliana na miungu halikuwa tukio la kila siku, thabiti katika maisha ya Wagiriki. Miungu iliitwa hasa wakati kitu kilikuwa kibaya au mtu alikuwa na uhitaji. Maombi yalitolewa na mtu mmoja mmoja tu. Sherehe katika viwanja vikubwa zilipoadhimishwa, huu ungekuwa wakati wa ushiriki wa kikundi katika kuwasiliana na miungu. Hii itakuwa kimsingi kusaidia katika mafanikio ya miwani iliyopangwa ili kuwaburudisha washiriki. Kwa kawaida maombi yangekuwa marefu na yenye rangi nyingi. Viongozi katika mikusanyiko kwa kawaida wangesali sala hizi kwa miungu kwa ajili ya watu. Mawasiliano na miungu kimsingi yalikuwa msaada na ombi.

Katika mawazo ya Kiebrania, sala ni ibada na ya hiari. Sala kwa kawaida ilikuwa ya jumuiya na katika wingi. Katika mawazo ya Kiebrania, maombi kwa kawaida ni kumbariki Elohiym (Mungu), kumshukuru na kuzungumza katika wakati uliopita. Maombi yanafanana sana na sikukuu kwa kuwa pia yamewekwa kwa 'kuweka nyakati'. Sala ni sehemu ya nidhamu, kumzoeza mtu kuwasiliana na Muumba kila siku.

Mara nyingi leo:

- a. Mtu anaombea kila mtu
- b. Mhubiri anajifunza Maandiko kwa kila mtu.
- c. Nafsi ya mwanadamu sasa inaweza kuwekwa katika hali ya milele, ya kiroho kwa kuamini mambo sahihi na kukiri mapendekezo fulani kuhusu nembo.[Matendo ya kupata wokovu badala ya matendo ya upendo na sifa.]

Mungu anataka nini kwangu? nafasi yake imechukuliwa na Nembo ni Nani?

imetolewa kutoka kwa Akili ya Kiebrania dhidi ya Akili ya Kigiriki
wildbranch.org/Gkhebcia/index.html 2-10-2007

Kuelewa tofauti katika mtazamo wao juu ya mwanadamu [Kigiriki, (ulimwengu usio wa Kiyahudi) kama uwili; yaani nafsi na mwili vimetengana na Waebrania (watu ambao Kristo au Masihi alikuja kwao) kama

umoja; yaani nafsi na mwili vilijumuishwa jinsi Mungu alivyoviumba] vitatoa msingi wa kuelewa mafundisho, matendo na tafsiri za Biblia kufuatia zama za Mitume (100 AD).

Sura ya 4

Utawala wa Kanisa

Msingi wa Kanisa

Simoni Petro akajibu, "Wewe ndiwe Kristo, Mwana wa Mungu aliye hai." Yesu akajibu, "Heri wewe Simoni mwana wa Yona, kwa maana hukufunuliwa na mwanadamu, bali na Baba yangu aliye mbinguni. Nami nakuambia ya kuwa wewe ndiwe Petro, na juu ya mwamba huu nitalijenga kanisa langu, na milango ya kuzimu haitalishinda. Mathayo 16:16-18)

Kwa wafuasi Wake waliojitolea alisema "Ninyi ndio mliosimama pamoja nami katika majaribu yangu. Nami nawapeni ufalme, kama vile Baba yangu alivyoni kabidhi mimi." (Luka 22:28-29) Kisha siku ya Pentekoste "Petro akajibu, 'Tubuni mkabatizwe kila mmoja wenu kwa jina la Yesu Kristo mpate ondoleo la dhambi zenu. Nanyi mtapokea kipawa cha Roho Mtakatifu. Ahadi hii ni kwa ajili yenu, na kwa watoto wenu, na kwa wote walio mbali, kwa wale wote ambao Bwana Mungu wetu atawaita. Kwa maneno mengine mengi akawaonya; naye akawasihi, 'Jiokoeni na kizazi hiki kiovu.' Wale waliokubali ujumbe wake wakabatizwa, na watu wapatao elfu tatu wakaongezwa katika hesabu yao siku hiyo." (Matendo 2:38-41)

Imenunuliwa na Kristo

Jilindeni nafsi zenu, na lile kundi lote ambalo Roho Mtakatifu amewaweka ninyi kuwa waangalizi ndani yake. Lichungeni kanisa la Mungu, alilolinunua kwa damu yake mwenyewe. (Matendo 20:28-29)

Kristo ndiye Kichwa

Yeye ni mfano wa Mungu asiyeonekana, mzaliwa wa kwanza wa viumbe vyote. Kwa kuwa katika yeye vitu vyote viliumbwa, vilivyo mbinguni na vilivyo juu ya nchi, vinavyoonekana na visivyooonekana, ikiwa ni viti vya enzi au uweza au watawala au mamlaka; vitu vyote viliumbwa na yeye na kwa ajili yake. Yeye amekuwako kabla ya vitu vyote, na vitu vyote hushikana katika yeye. Naye ndiye kichwa cha mwili, yaani, cha kanisa; yeye ndiye mwanzo na mzaliwa wa kwanza katika wafu, ili kwamba awe mtangulizi katika yote. Kwa maana Mungu alipenda utimilifu wake wote ukae ndani yake, na kwa yeye kuvipatanisha vitu vyote na nafsi yake, ikiwa ni vitu vilivyo juu ya nchi au vilivyo mbinguni, kwa kufanya amani kwa damu yake iliyomwagika msalabani. (Wakolosai 1:15-20)

[W]e sote tutasimama mbele ya kiti cha hukumu cha Mungu. Imeandikwa: "'Hakika kama niishivyo, asema Bwana, kila goti litapigwa mbele zangu, na kila ulimi utakiri mbele za Mungu.' Sisi sote itatubidi kutoa hesabu yetu wenyewe kwa Mungu." (Warumi 14:10-12)

Kutoka kwa maandiko hapo juu ni wazi zaidi kwamba Kristo ni Mungu, kwamba kwa damu yake; yaani, dhabihu ya upatanisho, alilinunua kanisa na kwamba watu watiifu wanaoamini wamewekwa ndani yake na Mungu na Mwana. Yeye, Kristo, ndiye kichwa au kiongozi wa watu hawa, kanisa, ambalo watu wote watasujudu kwa kutambuliwa.

Shirika

“Yeye [Kristo] ndiye aliyetoa wengine kuwa mitume, na wengine kuwa manabii, na wengine kuwa wainjilisti, na wengine kuwa wachungaji na waalimu, [wengine wanatafsiri hili kuwa wachungaji wanaofundisha kama ‘wengine wawe’ wameachwa] ili kuwatayarisha watu wa Mungu kwa ajili ya kazi za utumishi, ili mwili wa Kristo upate kujengwa hadi sisi sote tufikie umoja katika imani na katika kipimo cha utimilifu wa Mungu katika utimilifu wa Mwana, Kristo.” (Waefeso 4:11-13)

Aliomba umoja wa waumini wake “Siwaombe hawa peke yao, bali na wale watakaoniamini kwa neno lao; ili wote wawe na umoja, kama wewe, Baba, ulivyo ndani yangu, nami ndani yako; ili wao nao wawe ndani Yetu, ili ulimwengu upate kusadiki ya kuwa Wewe ndiwe uliyenituma. Nami utukufu ulionipa nimewapa wao, ili wawe na umoja kama sisi tulivyo umoja: Mimi ndani yao, na Wewe ndani Yangu; ili wawe wamekamili [kamili] katika umoja, na ulimwengu ujue ya kuwa ndiwe uliyenituma, na kuwapenda wao kama ulivyonipenda mimi.” (Yohana 17:20-23 NKJV)

Akiwa mkuu wa Kanisa Lake, alianzisha shirika lake kwa kutoa kazi na wajibu mbalimbali badala ya ofisi au nyadhifa ambazo zingehitajika ili kanisa lifanye kazi kama kundi lenye umoja na mwaminifu na mwaminifu Kwake. Walikuwa:

- a. Mitume - kushuhudia
- b. Manabii - kutabiri na/au kufundisha
- c. Wainjilisti - kutangaza ujumbe wake wa upatanisho, wokovu.
- d. Wachungaji na walimu - wazee, wachungaji, walinzi, walinzi, walinzi au waangalizi] kuchunga, kuwaonya, kuwatia moyo, kuwafunza na kuwafundisha wale walio chini ya uangalizi wao.

Paulo alimwacha Tito huko Krete ili kuwaweka wazee katika kila mji. (Tito 1:5)

Mtu hawezi kuamua kwa kadiri kamili ya uhakika ikiwa wazee waliwekwa rasmi katika kila mji au kila kutaniko, ikiwa kulikuwa na zaidi ya kutaniko moja katika jiji au jiji. Tunajua kwamba Paulo alikuwa Efeso kwa muda mrefu hivyo inawezekana kulikuwa na zaidi ya kusanyiko moja au kanisa la nyumbani. Hata ikiwa kulikuwa na zaidi ya kikundi kimoja kilichokusanyika mahali mbalimbali, mtu angeweza tu kukisia ikiwa kulikuwa na wazee katika kila kikundi cha Wakristo wanaokutana katika nyumba au wazee kwa ajili ya jiji la Efeso au ikiwa wazee wa kila kusanyiko walifanyiza wazee wa jiji la Efeso. Ndivyo ilivyo kuhusu Yerusalemu. Hata hivyo, huko Yerusalemu tunajua kulikuwa na maelfu ya Wakristo. Walikutana majumbani na pia wote walikusanyika pamoja; “waumini wote walikuwa wakikutana pamoja katika ukumbi wa Sulemani” (Matendo 5:12) [mpaka mateso ya viongozi wa Wayahudi yalipoanza]. Iwe kulikuwa na wazee kwa kila “kanisa la nyumbani” au kwa jiji zima walikuwa kikundi cha waumini kilichounganika wenye kusudi moja katika ushirika na katika umoja wao kwa wao. Hakuna dalili ya mzee mmoja au kikundi kimoja cha wazee kulikuwa na cheo kikubwa zaidi kuliko mzee mwingine yeyote au kikundi cha wazee. Rejelea masomo ya thebiblewayonline.com Kazi za Kanisa la Kristo na Wachungaji Wake pia Watumishi wa Kristo.

Paulo aliona mapema kwamba tamaa za mwanadamu zingekaribu kubadilisha shirika la Kristo kwa kuwa “Kutoka Mileto, Paulo alituma Efeso kwa wazee wa kanisa. Walipofika, aliwaambia: ... Kwa maana sikusita kuwahubiria mapenzi yote ya Mungu. Jilindeni nafsi zenu, na lile kundi lote

ambalo Roho Mtakatifu amewaweka ninyi kuwa waangalizi [walinzi] kwalo. Lichungeni kanisa la Mungu, alilolinunua kwa damu yake mwenyewe. Najua kwamba baada ya mimi kuondoka, mbwa-mwitu wakali wataingia kati yenu na hawatalihurumia kundi. Hata katika hesabu yenu wenyewe watainuka watu na kupotosha kweli ili kuwavuta wanafunzi wawafuate. Kwa hiyo jihadhari!” (Matendo 20:17-18, 27-31)

Kutoka Mileto Paulo aliendelea na safari yake kwenda Yerusalemu. Walipofika Yerusalemu walikaribishwa na kanisa na mitume na wazee, ambao waliwaeleza mambo yote ambayo Mungu alifanya kupitia wao. Kisha baadhi ya waumini waliokuwa wa kundi la Mafarisayo wakasimama na kusema, "Watu wa mataifa mengine wanapaswa kutahiriwa na kutakiwa kuishika Sheria ya Mose." Mitume na wazee walikutana kutafakari swali hili. (Matendo 15:4-7)

Onyo hili kwa wazee wa Efeso inaonekana kuwa kweli muda si mrefu baadaye, mahali fulani karibu 100 AD kama inavyoonekana katika maandiko ya Clement wa Roma, Ignatius wa Antiokia, Polycarp wa Smirna na wengine. Wote hurejelea “Askofu wa jiji fulani.” Kwa kweli, Ignatius anasisitiza juu ya “mgawanyiko wa uaskofu na baraza la wazee na mamlaka ya kifalme ya askofu.” Utawala wa mzee mmoja, askofu au mchungaji haupatikani popote katika Biblia.

Ignatius, Clement wa Roma na wengine walikata kauli kwamba ili umoja wa waamini utendeke lazima kuwe na “mamlaka moja ya kiaskofu.” “Kwa hiyo, mwanzoni mwa karne ya pili, uongozi wa kanisa ulianza kubadilika na kuwa kitu kinachofanana kabisa na serikali ya kiraia ya Kirumi. Nyaraka zilizohusika hasa kupendekeza badiliko hili lisilo la kibiblia ni Ignatius, askofu wa Antiokia, ingawa kuna shaka fulani juu ya ukweli wa barua zake. ... Itatosha kueleza kwamba katika herufi nane za Ignatian (karibu mwaka 110 BK) ambazo kwa ujumla hufikiriwa kuwa za kweli, anasisitiza juu ya mgawanyiko wa uaskofu na upsbiteri na mamlaka ya kifalme ya askofu, akifikia hatua ya kumlinganisha askofu na Kristo Mwenyewe [ni tofauti kabisa na Ignatius na Clement].

Wachungaji wa kanisa wanapaswa kuwachunga wale waliowekwa chini ya uangalizi wake; yaani, ni lazima waone kama kuna yeyote amejeruhiwa, kushambuliwa na adui, kupotea, njaa au kiu na kutoa mahitaji yao. Hii haiwezi kufanywa kutoka mbali. Lazima iwe utunzaji mwororo wa yule anayewajua na kuwapenda zaidi kuliko kujipenda kama Yesu na upendo Wake kwetu.

Sura ya 5

Zama za Kati (za Giza).

476 - 1517 AD

Kanisa la Kirumi lilianzishwa na Mtawala mpagani wa Kirumi Konstantino kwenye Baraza la Nicaea mwaka 325 BK ili kuunganisha himaya yake. Mara moja ilipata ushawishi mkubwa katika ngazi zote za serikali ya kifalme. Kwa kuanguka kwa Dola ya Kirumi ya Magharibi karibu 476 AD Kanisa la Kirumi la Konstantino lilibadilika na kuwa Kanisa Katoliki la Kirumi na kuwa nguvu ya kisiasa yenye nguvu zaidi katika Ulaya. Kwa hiyo, kwa karibu miaka 1,000 pamoja na mfumo wa ukabaila na ukosefu wa fursa ya kujifunza, umati wa wakulima hawakuweza, au kwa jambo

hilo walithubutu, kutoa changamoto kwa uongozi wa kanisa wenye nguvu na mabwana wake wanaounga mkono, watawala na wafalme.

Karibu 1200 AD Wakristo wanaoamini Biblia walianza kupinga tafsiri rasmi za Biblia za Kanisa Katoliki, mafundisho na desturi. Walijitenga na Kanisa la Rumi, ambalo walilionga kuwa limeasi. Kwa hivyo, walionekana kama tishio kubwa linalowezelekana. Ili kuondoa tishio hili lililoonekana, mateso katika viwango tofauti vya ukali yalianzishwa na kuendelea kwa karne nyingi.

Waldensia (takriban 1179)

Waldensia wa kwanza walianzi katika ukali, hadharanikuhabirina **funzo la kibinafsi la maandiko**. Madhehebu hayo yalianza mwishoni mwa karne ya 12 kama Maskini wa Lyons, [Ufaransa] bendi iliyoandaliwa na Peter Waldo, mfanyabiashara tajiri wa Lyon, ambaye alitoa mali yake karibu 1177 na kwenda huku na huko akihubiri ujumbe wa kitume maskini kama njia ya ukamilifu. Mnamo 1179, walienda Roma, ambapo Papa Alexander III alibariki maisha yao lakini akakataza kuhubiri bila idhini kutoka kwa makasisi wa mahali hapo. Hawakutii na kuanza kuhubiri kulingana na ufahamu wao wenyewe wa maandiko. Wakionekana na Kanisa Katoliki la Kirumi kama lisilo la kawaida, walitangazwa rasmi wazushi kuanzia karne kadhaa mateso ambayo ilikaribia kuharibu dhehebu hilo.

sw.wikipedia.org/wiki/Waldensian

Kufikia karne ya 11, katika bidii ya Kanisa Katoliki kuanzisha toleo lao lililobadilishwa la ufalme wa Kristo, mapapa wa Kirumi walianza kutumia zana mpya - Vita vya Msalaba. Hapo awali, Vita vya Msalaba vilikuwa na lengo lao la kutekwa kwa Yerusalemu na "Nchi Takatifu". Kando ya njia za wapiganaji wa msalaba, maelfu ya raia wasio na hatia (hasa Wayahudi) walibakwa, kuibiwa, na kuchinjwa. Hata hivyo, baada ya muda, wazo la vita vya msalaba lilibadilishwa ili kukandamiza upinzani wa kiroho ndani ya Ulaya yenyewe. Kwa maneno mengine, majeshi yalikuzwa kwa nia ya kuua jumuiya nzima za Wakristo wanaoamini Biblia.

Albigenses au Cathars (karibu 1200)

[Papa] Innocent wa Tatu aliamini kwamba wapinzani wanaoamini Biblia walikuwa wabaya zaidi kuliko makafiri (Wasaracens, Waislamu, na Waturuki), kwa kuwa walitishia umoja wa ... Ulaya. Kwa hiyo Innocent III alifadhili "crusades" ili kuwaangamiza. Papa Innocent (jina gani!) alimtaka Louis VII amfanyie mauaji yake, na pia alimwagiza Raymond VI amsaidie.

Waalbigenses au Wakathari walio kusini mwa Ufaransa kwa ujumla walizingatiwa kuwa wenye elimu ya juu zaidi na matajiri kuliko wengine nchini Ufaransa. Waliitwa wazushi na papa kwa vile hawakufuata amri zake. Walimiliki na kusoma Biblia zao jambo ambalo makuhani pekee waliruhusiwa kufanya. Katika mwaka wa 1209, Kanisa Katoliki lilianza vita vyake vya msalaba dhidi ya Wakristo wenzao wa Ulaya. Walirejelewa katika jumbe za Jumapili asubuhi za Papa Innocent kama "watumishi wa nyoka mzee". Innocent aliwahidi mauaji hao ufalme wa mbinguni ikiwa wangechukua panga zao dhidi ya watu wasio na silaha. Uharibifu wa Ukathari, ambao ulielekea kukimbia katika familia, ulikuwa kamili sana hivi kwamba Vita vya Msalaba sasa vinaonwa na wanahistoria kuwa mauaji ya kwanza ya kimbari ya Ulaya.

quintessentialpublications.com/twyman/?page_id=10

Mnamo Julai 1209 BK jeshi la Wakatoliki wa kiorthodox, pengine sehemu ya vita vya Cathars lilishambulia mji wa Beziers, Ufaransa na kuua raia 60,000 wasio na silaha, na kuua wanaume, wanawake, na watoto. Jiji zima lilitimuliwa, na mtu alipolalamika kwamba Wakatoliki wanauawa pamoja na "wazushi", wajumbe wa papa waliwaambia waendelea kuua na wasiwe na wasiwasi juu yake kwa maana "Bwana anawajua walio wake."

Huko Minerva, Wakristo 14,000 waliuawa kwa moto, na masikio, pua, na midomo ya "wazushi" walikatwa na "waaminifu [Wakatoliki]." Kumbuka: Kulingana na Kamusi ya Webster's II New Riverside University, huyu ni mzushi: "Mtu anayeshikilia au kutetea maoni yenye utata, esp. Yule ambaye anapinga hadharani fundisho la imani lililokubaliwa rasmi la Kanisa Katoliki la Roma."

Hii ni mifano kutoka kwa historia ndefu na chafu ya ukatili wa Wakatoliki waliotendwa dhidi ya maadui wao wakubwa, Wakristo wanaoamini Biblia. Unyanyasaji mbaya zaidi wa waamini wa Biblia ulikuwa unakuja wakati wa hatua hiyo ya historia ya Kikatoliki yenye umwagaji damu inayojulikana kama Baraza la Kuhukumu Wazushi. Papa Alexander IV alianzisha Ofisi ya Baraza la Kuhukumu Wazushi ndani ya Italia mwaka 1254. Mchunguzi wa kwanza alikuwa Dominic, Mhispania ambaye alikuwa mwanzilishi wa utaratibu wa watawa wa Dominika.

Kuanzia 1200 hadi 1500 mfululizo mrefu wa maagizo ya Papa juu ya Baraza la Kuhukumu Wazushi, unaozidi kuongezeka kwa ukali na ukatili, na sera yao yote kuelekea uzushi, inaendelea bila mapumziko. Ni mfumo thabiti wa kutunga sheria: kila Papa anathibitisha na kuboresha vifaa vya mtangulizi wake. Yote yanaelekezwa kwenye ncha moja, ya kung'oa kabisa kila tofauti ya imani... Baraza la Kuhukumu Wazushi lilipinga kanuni rahisi zaidi za haki na upendo wa Kikristo kwa jirani zetu, na lingekataliwa kwa hofu kuu ya ulimwengu mzima katika Kanisa la kale. D

Baraza la Kuhukumu Wazushi lilikuwa ni taasisi ya Kikatoliki pekee na ya kipekee; ilianzishwa kwa madhumuni ya wazi ya kuangamiza kila mwanadamu katika Ulaya ambaye alitofautiana na imani na desturi za Kikatoliki. Ilienea kutoka Ufaransa, Milan, Geneva, Aragon, na Sardinia hadi Poland (karne ya 14) na kisha Bohemia na Roma (1543). Haikufutwa nchini Uhispania hadi 1820. E mtc.org/inquis.html

^APeter S. Ruckman, Ph.D.; Historia ya Kanisa la Agano Jipya (Duka la Vitabu la Waumini wa Biblia; Pensacola, Florida; 1 1989)

^DJH Ignaz von Dollinger; Papa na Baraza (London, 1869); kama ilivyonyukuliwa katika Dave Hunt, Mwanamke Anampanda Mnyama

^EPeter S. Ruckman, Ph.D.; op cit.

John Wycliffe (1328-1384)

Wycliffe alikuwa kasisi Mwingereza ambaye alisoma na kufundisha huko Oxford kwa muda mwingi wa maisha yake. Katika kipindi hiki Kanisa la Kirumi lilimiliki sehemu kubwa ya mali huko Uingereza na Ulaya na makasisi hawakuwa chochote zaidi ya wamiliki wa ardhi wasio na maadili na wasio waaminifu na kusababisha watu kulemewa sana.

Mnamo 1376 Wycliffe aliandika kitabu cha Civil Dominion. Ndani yake alitangaza kwamba kuna haja ya kuwa na msingi wa maadili kwa uongozi wa kikanisa (Mapadre wote wanapaswa kuwa watu wema). Umiliki wa ardhi nyingi ulikuwa mzizi wa tatizo [hili pengine linaweza kulinganishwa na mamlaka]. John wa Gaunt, akiwa mfalme wa Richard wa Pili, ambaye alikuwa

mtoto mdogo wakati huo, alifurahi kuliondolea kanisa la Roma mali yake ili “kusafisha ukuhani.” Hii pia ilimpa Wycliffe Kiingereza ulinzi wa Kifalme na kusababisha mageuzi ya kanisa mwaka wa 1378 AD.

Wycliffe alipinga fundisho la Kikatoliki, mamlaka ya Papa na mafundisho ya Ubadilishaji mkate, umati wa watu binafsi, upako wa kupita kiasi kwa ajili ya pesa (kuwapaka wagonjwa mafuta, kutoka Yakobo 5:14, 15) na toharani, n.k. Alisisitiza katika maandishi yake kwamba:

- a. Papa hakuwa mkuu wa kanisa, Kristo alikuwa!
- b. Papa alikuwa Mpinga Kristo!
- c. Kulikuwa na amri mbili tu za maafisa katika kanisa: wazee na mashemasi.
- d. **Biblia, si kanisa, ndiyo ilikuwa mamlaka pekee ya mwanadamu.**
- e. Kanisa linapaswa kujitengenezea tena kielelezo cha Agano Jipya.

Katika 1382, miaka 71 kabla ya kuanguka kwa Milki ya Roma ya Mashariki, alichapisha Biblia ya kwanza ya Kiingereza. Mnamo 1428, miaka arobaini na minne baada ya kifo chake, Kanisa Katoliki lilimshutumu kama mzushi, likachimba mifupa yake, na kuipeleka nje ya jiji na kuichoma moto.

Chaucer (c. 1343 - 1400)

Geoffrey Chaucer alikuwa mwandishi wa Kiingereza, mshairi, mwanafalsafa, urasimu, mhudumunamwanadiplomasia. Rafiki na mlinzi wa Chaucer alikuwa John wa Gaunt Duke wa 1 wa Lancaster, Duke wa Aquitaine [labda mfalme au mtawala wa Uingereza wakati wa Wycliffe] Ingawa aliandika kazi nyingi, anakumbukwa zaidi kwa kutokamilika kwake simulizi ya sura Hadithi za Canterbury, mkusanyiko wa hadithi zilizosimuliwa na mahujaji wa kubuni kwenye barabara ya kanisa kuu huko Canterbury. Wakati mwingine huitwa baba wafasihi ya Kiingereza, Chaucer anatajwa na baadhi ya wasomi kama mwandishi wa kwanza kuonyesha uhalali wa kisanii wakienyeji Lugha ya Kiingereza, badala ya Kifaransa au Kilatini. Chaucer huchota sana chanzo chake, wanabinadamu Boccaccio.
wikipedia.org/wiki/Geoffrey_Chaucer

Jan Hus (1372 - 1415)

Jan Hus aliathiriwa na mafundisho ya John Wycliffe. Alipendekeza kurekebisha kanisa katika Bohemia kama vile Wycliffe alivyofanya huko Uingereza. Baadhi ya wafuasi wake walijulikana kama Wahusite, [waliochochewa na masuala ya kijamii na Kicheki ufahamu wa kitaifa (wikipedia.org/wiki/Hussite)] huku wafuasi wenye msimamo mkali zaidi wakiitwa Taborites. Watabori walikataa mafundisho yote ambayo hayakuwa na msingi wa Biblia. Karibu 1450, baadhi ya Watabori walianzisha kikundi kinachojulikana kama Bohemian Brethren. The Kanisa la Moravian ilikuwa mojawapo ya jumuiya za kwanza za Kiprotestanti za karismatiki. The Kanisa Katoliki la Roma aliyaona mafundisho ya Hus kuwa ya uzushi. Alikuwa kutengwamnamo 1411, iliyolaaniwa na Baraza la Constance, nakuchomwa motoni mwaka 1415 akiwa na umri wa miaka 43.

Hus alikuwa mchangiaji mkuu wa Uprotestanti, ambao mafundisho yao yalikuwa na uvutano mkubwa kwa mataifa ya Ulaya na kuendelea Martin Luther mwenyewe. The Vita vya Hussite ilitokeza Mapatano ya Basel ambayo yaliruhusu kanisa lililorekebisha katika Ufalme wa Bohemia—karibu karne moja kabla ya maendeleo kama hayo kutukia katika Matengenezo ya Kilutheri. sw.wikipedia.org/wiki/Jan_Hus

Matendo mengine ya Kikatoliki pia yalikuwepo kama vile:

- a. USimoni - Ofisi za Kanisa ziliuzwa kwa mzabuni wa juu zaidi kuruhusu watu wasiofaa kuwa maaskofu na abati [mkuu wa monasteri yenye mamlaka kidogo kuliko askofu].

Historia ya Zama za Kati na ya

Kisasa, Myers, uk.115116

- b. Indulgencies - ununuzi wa msamaha, sasa na baada ya kifo. Uzaji wa Yohana Tetzl wa Hati za Kusamehewa ulikuwa tukio la kutengana kwa Martin Luther na Roma - 1517. Kulingana na mafundisho ya Kirumi, toharani ni sawa sana na kuzimu, tu haidumu kwa muda mrefu, lakini wote wanapaswa kupita. Papa alidai kuwa na mamlaka na uwezo wa kupunguza au kuondoa mateso haya. Ilianza na Papa Pascal I (817824) na John VIII (872882) na ikawa yenye faida kubwa. Hii ikawa njia ya “kuzuza pendeleo la kutenda dhambi.”

Halley's

Bible

Handbook,

p.787therestorationmovement.com/lessons/chlesson03.htm

Petr Chelčický (c. 1374 - 1460)

Petr Chelčický alikuwa aMkristona kiongozi wa kisiasa na mwandishi katikaBohemia. Mawazo yake yaliathiriwa naThomas wa Štítný,John Wycliffe,Jan Hus, na mapokeo ya Waaldensia.

Alikemea matumizi ya nguvu katika masuala yaimani. Alifundisha kwamba Mkristo anapaswa kujitahidihakiyake mwenyewehiari, kwamba asilazimishe wengine kuwa wema, na kwamba wema uwe wa hiari. Aliamini kwamba Mkristo lazima apendeMunguna jirani yako, na kwamba hii ndiyo njia ya kuwaongoa watu badala ya kulazimishwa. Alishikilia kuwa aina yoyote ya kulazimishana ni uovu, na kwamba Wakristo hawapaswi kushiriki katika vita vya kuwania madaraka ya kisiasa.

Mafundisho ya Chelčický yalijumuisha mawazo yaliyopitishwa baadaye na theWamoravian,Wanabaptisti,Quakers, naWabaptisti. Alikuwa wa kwanzapacifistmwandishi waRenaissance, kutabiriErasmusnaMenno Simonskwa karibu miaka 100.

sw.wikipedia.org/wiki/Anabaptist

Erasmus (1466 - 1536)

Erasmus alikuwa “msomi [wa kibinadamu] wa Uholanzi na mwanafunzi mwenye kipaji isivyo kawaida. Alihariri mfululizo wa masomo juu ya Mababa wa Kanisa ambayo yalifanya kupatikana kwa historia ya awali ya kuondoka kutoka kwa muundo wa Agano Jipya. Pia alihariri Agano Jipya la Kigiriki la kwanza lililochapishwa na kufichua kutofaa kwa Vulgate ya Kilatini ambayo ilikuwa imetumiwa kuwa maandishi ya Maandiko katika makanisa ya Kikatoliki tangu wakati wa Jerome. Ingawa Erasmus alitumia dhihaka sana katika ukosoaji wake wa kanisa katoliki hakuanzisha mpango wa nguvu wa matengenezo. Hata hivyo, alitoa nyenzo nyingi ambazo wanaume wengine walitumia. Imesemwa kwamba Erasmus alitaga yai ambalo Luther alilitoa.”Ufalme wa Milele, FW Mattox, uk 229

Machiavelli(1469 - 1527)

"Ubinadamu uliokithiri ni kazi ya Machiavelli inayoitwa The Prince. Katika mwongozo huu alisema:

- a. Mkuu aliyefanikiwa lazima aweke kando masuala yote ya dini na maadili.

- b. Ingekuwa sawa kwake kuonekana kuwa mtu wa kidini na wakati huo huo atumie ulaghai.
- c. Anaweza kuwa mkatili inapobidi.
- d. Kutakuwa na viwango viwili vya maadili - kimoja cha mkuu na kingine cha taifa.
- e. Mkuu lazima asiwaamini raia kwa kuwa hawana shukurani, hawana msimamo, ni wadanganyifu na wenye tamaa.
- f. Kwa hiyo, mkuu huyo hapaswi kujiona kuwa ana wajibu wa kutimiza ahadi zozote alizotoa kwa watu.
- g. Alisisitiza kuwa serikali ndiyo yenye mamlaka makubwa na lazima ifanywe na kuwekwa imara.

Katika hili aliweka kanuni ya uimla. ... Mussolini aliandika tasnifu ya udaktari wake kuhusu 'Mawazo ya Kijeshi ya Machiavelli'."

FW Mattox, p. 236

Ufalme wa Milele,

Ubinadamu na/au Wanabinadamu

Wanabinadamumizizi ilikuwa karne nyingi kablayaRenaissance.

Ubinadamu wa Kigiriki

Karne ya sita KKwafuasi wa dini(anayeamini miungu mingi)Thales ya MiletonaXenophanes wa Colophonilitayarisha njia kwa mawazo ya kibinadamu ya Kigiriki ya baadaye. Thales anapewa sifa ya kuunda kauli mbiu "Jitambue". Xenophanes alikataa kutambua miungu ya wakati wake na akahifadhi kimungu kwa kanuni ya umoja katika ulimwengu. ... Wagiriki hawa wa Ionian walikuwa wanafikra wa kwanza kutambua kwamba asili inapatikana ili kuchunguzwa kando na ulimwengu unaodaiwa kuwa ni wa kimbinguni. ... Katika karne ya tatu KK,Epicurusalijulikana kwa maneno yake mafupi yatatizo la uovu, ukosefu wa imani katika maisha ya baada ya kifo, na mbinu zinazozingatia binadamu kufikiaeudaimonia (Kigiriki maana yake furaha).

Ubinadamu wa Asia ya Kale

Falsafa inayozingatia binadamu ambayo ilikataa tabia isiyo ya kawaida na ya kutilia shaka juu ya miujiza inaweza kupatikana katika:

- a.) 1000 BCE katikaLokayatamfumo wa falsafa ya India (mashaka ya kifalsafana kutojali kidini)
- b.) 6karne ya KKTaoisism (mfumo wa maadili kwaWakonfusimu)
- c.) Pia katika karne ya 6 KK.Gautama Buddha, kwa kuwa hakuna nafsi au kitu chochote cha nafsi kinachoweza kuwepo kikweli na kikweli, maoni ya kwamba nafsi itaishi baadaye, yenye kudumu, isiyobadilika, naam, hudumu milele: je, hili si fundisho la kipumbavu kabisa na kabisa?^[18]

Dante(c.1265 - 1321)

Dante AlighierinaKiitalianomshairi waZama za Kati. AliandikaVichekesho vya Mungu, awali iliitwa Commedia na mwandishi na baadaye akampa jina la utani Divina naBoccaccio, [aMwanabinadamu wa Renaissance(1313-1375)] mara nyingi huchukuliwa kuwa kazi kubwa zaidi ya fasihi iliyotungwa katikaLugha ya Kiitalianoona kazi bora ya ulimwengufasihi. [Kawaida kazi za fasihi ziliandikwa kwa Kilatini cha asili badala ya Kiitaliano.]

TheVichekesho vya Munguinaelezea safari ya Dante kupitiaKuzimu(Inferno),Toharani(Purgatorio), naParadiso(Paradiso), iliyoongozwa kwanza na

mshairi wa KirumiVirgilna kisha kwaBeatrice. Neno "vichekesho," kwa maana ya kitamaduni, inarejelea kazi zinazoakisi imani katika ulimwengu uliopangwa, ambamo matukio hayakuelekea tu kwenye mwisho wa furaha au "kuchekeka", lakini mwisho unaoathiriwa na mapenzi ya Kimaudhui ambayo huamuru mambo yote kwa wema wa mwisho yaani safari ya kuhiji kutoka Kuzimu hadi Paradiso huanza na mkanganyiko wa kimaadili wa mhujaji na kuishia na maono ya Mungu. [Yaonekana hii ilikuwa imani iliyoenea ya mafundisho ya Kikatoliki ya wakati huo.]

Renaissance Humanism,

Karibu 1806 Humanismus ilitumiwa kuelezea mtaala wa kitamaduni unaotolewa na shule za Kijerumani.Renaissance Humanismiliyositawi nchini Italia ilijaribu kufufua mafunzo ya Kigiriki na Kilatini ya kitambo. Mwishoni mwa karne ya 18 na mwanzoni mwa karne ya 19, jamii nyingi za "hisani" na fadhili ziliundwa. Walijitolea kwa ajili ya uboreshaji wa binadamu na wema wa kibinadamu kwa kuzingatia akili ya kibinadamu pekee bila ya taasisi za kidini za jadi.

Katika karne ya 19, Kanisa Katoliki lilionekana kuwa mamlaka ya kisiasa yenye uvutano mkubwa.

(wikipedia.org/wiki/Roman_Catholicism_in_Germany)

Karibu wakati huo huo, "ubinadamu" kama falsafa ambayo ilizingatia wanadamu (kinyume na dini ya kitaasisi) ilikuwa ikitumiwa nchini Ujerumani na wale wanaoitwa.Wahegeli wa kushoto,Arnold RugenaKarl Marx, ambao walikuwa wakikosoa ushiriki wa karibu wa kanisa katika serikali ya ukandamizaji ya Ujerumani-Prussia.

Renaissance humanism ilikuwa harakati ya kiakiliUlayaya baadayeZama za KatinaMapema ya kisasakipindi cha kuhama kutoka enzi ya Giza kwa kusoma kwa uangalifu na kuiga waandishi wakubwa wa kitambo. Kwa Petrarch naBoccaccio, bwana mkubwa zaidi alikuwaCicero. Kusudi lao lilikuwa kuwashawishi wengine kuishi maisha mazuri. Kama Petrarch alivyosema, 'ni afadhali kufanya mema kuliko kujua ukweli.' Balagha hivyo ilisababisha na kukumbatia falsafa.

Mafunzo ya msingi ya kibinadamu yalikuwa kuzungumza vizuri na kuandika (kawaida, kwa njia ya barua). Hapo awali ilikuwa ya kifalsafa badala ya kupinga Ukristo au hata kupinga makasisi. Lakini ilizingatiwa kwa njia fulani kuwa chuki kwa Kanisa, au kwa mpangilio wa kijamii wa kihafidhina kwa ujumla. Umanisti walikosoa kile walichokiona kuwa Kilatini cha kishenzi cha vyuo vikuu.

Utafiti wa karibu wa Wanabinadamu waKilatiniupesi maandishi ya fasihi yaliwawezesha kutambua tofauti za kihistoria katika mitindo ya uandishi ya nyakati tofauti. Kwa kulinganisha na kile walichokiona kama kupungua kwa Kilatini, walitumia kanuni ya*fonti za matangazo*(kurudi kwenye vyanzo) katika maeneo mapana ya kujifunza, kutafuta miswada yaMzalendofasihi [maandishi ya "mababa wa kanisa] pamoja na waandishi wa kipagani. Baada ya kuanguka kwaDola ya Byzantinemnamo 1453, wakimbizi walileta hati za Kigiriki, si za Plato na Aristotle tu, bali pia za Injili za Kikristo, ambazo hapo awali hazikupatikana katika Magharibi ya Kilatini.

Baada ya 1517, wakati uvumbuzi mpya wa uchapaji ulipofanya maandishi haya yapatikane kwa wingi, mtetezi wa kibinadamu wa Uholanzi.Erasmus, ambaye alikuwa amesoma Kigiriki katika nyumba ya uchapishaji ya Venetian yaAldus Manutius, alianza falsafa [inazingatia zote mbilifomunamaanakatika usemi wa lugha, kuchanganyaisimunamasomo ya fasihi] uchanganuzi

wa Gospeli, ukilinganisha maandishi-awali ya Kigiriki na tafsiri zao za Kilatini kwa nia ya kusahihisha makosa na tofauti katika toleo la mwisho. Erasmus, pamoja na mwanabinadamu wa Ufaransa Jacques Lefèvre d'Étaples, alianza kutoa tafsiri mpya, akiweka msingi wa Marekebisha ya Kiprotestanti. Tangu sasa ubinadamu wa Renaissance, hasa katika Kaskazini mwa Ujerumani, ulijishughulisha na dini, huku ubinadamu wa Italia na Ufaransa ukijikita zaidi katika usomi na falsafa iliyoelekezwa kwa hadhira finyu ya wataalamu, ikiepuka kwa bidii mada ambazo zinaweza kuwaudhi watawala wadhalimu au ambazo zinaweza kuonekana kuwa zinaharibu imani. wikipedia.org/wiki/Humanism

Matokeo ya harakati ya ubinadamu ya Renaissance

Kanuni ya fonti za tangazo (nyuma kwenye chanzo) pia ilikuwa na matumizi mengi. Wanabinadamu mara nyingi walikuwa wakipinga wanafalsafa wa harakati iliyotangulia ya Usomi, "wanashule" wa vyuo vikuu vya Italia, Paris, Oxford na kwingineko. Mbinu ya wanachuoni ilitengenezwa kutokana na kujihusisha kwao na sayansi na falsafa ya Wagiriki wa kale na Waarabu wa zama za kati katika jaribio la kuunganisha mawazo ya Aristotle pamoja na Ukatoliki. Lakini hawakuwa wamejishughulisha na fasihi, kihistoria na maandishi mengine ya kitamaduni ya zamani.

wikipedia.org/wiki/Renaissance_humanism

Ugunduzi upya wa hati za kale ulileta maarifa ya kina na sahihi zaidi ya shule za kale za falsafa kama vile Epikurea, na Neoplatonism, ambao hekima yao ya Kipagani wanaubinadamu, kama mababa wa Kanisa wa kale, walielekea, angalau hapo mwanzo, kuona kuwa inatokana na ufunuo wa kimungu na hivyo kubadilika kulingana na maisha ya wema wa Kikristo. (en.wikipedia.org/wiki/Humanism) Kwa kuangazia upya maandishi hayo ya kifasihi, kihistoria, kimatamshi na kitheolojia, Ubinadamu wa Renaissance ulibadilisha sana mwelekeo wa kitamaduni na kiakili wa Ulaya. Katika falsafa Wanabinadamu wa Renaissance walielekea kuzingatia zaidi mazungumzo ya Plato na kidogo zaidi kwenye maandishi ya Aristoteli. wikipedia.org/wiki/Renaissance_humanism

Ujuzi bora wa maandishi ya kiufundi ya Wagiriki na Warumi pia uliathiri maendeleo ya sayansi ya Uropa ambayo Plato (nadharia ya fomu na mifano) ilipingana Aristoteli mkusanyiko (utafiti au nadharia ya muundo na madhumuni) juu ya mali inayoonekana ya ulimwengu wa mwili.^[33] Lakini wanabinadamu wa Renaissance, ambao walijiona kama kurejesha utukufu na heshima ya zamani, hawakupendezwa na uvumbuzi wa kisayansi. Walakini, kufikia katikati hadi mwishoni mwa karne ya 16, hata vyuo vikuu, ingawa bado vinatawaliwa na Usomi (Scholasticism). azimio lakutokubaliana kupitiabusarama jadiliano), alianza kudai Aristotle asomwe katika maandishi sahihi yaliyohaririwa kulingana na kanuni za falsafa ya Renaissance, na hivyo kuweka msingi wa ugomvi wa Galileo na mazoea ya kizamani ya Scholasticism.

Karne ya kumi na tisa na ishirini

Maneno "dini ya ubinadamu" wakati mwingine huhusishwa na Amerika Baba Mwanzilishi, Thomas Paine, ingawa bado haijathibitishwa katika maandishi yake yaliyosalia. Thomas Paine alijiita theophilanthropist, neno linalounganisha Kigiriki kwa ajili ya "Mungu", "upendo," na "mtu", na kuonyesha kwamba ingawa aliamini kuwapo kwa akili inayoumba katika ulimwengu, alikataa kabisa madai yaliyotolewa na mafundisho yote ya kidini yaliyopo, hasa uwongo wao wa miujiza, upitao maumbile na wokovu. Jumuiya ya Parisian ya Theophilanthropy

ilitumia kitabu cha Paine, *The Age of Reason* (1793), kudharau maandiko pamoja na dhahaka za Voltaire “ili kufichua upuuji wa theolojia iliyojengwa juu ya mkusanyo wa hadithi za Walevanti zisizofungamana.” Katika karne ya 19 Ludwig Feuerbach ya Hegel aliantika ("Mtu ni mungu kwa mwanadamu" au "mungu si chochote [isipokuwa] mtu kwake mwenyewe").

Watia saina wa awali wa Manifesto ya Kwanza ya Kibinadamu ya 1933, walijitangaza kuwa wanabinadamu wa kidini. Kwa sababu ya kushindwa kwa dini za kitamaduni kutosheleza mahitaji ya siku zao, watia- sahihi wa 1933 walitangaza kuwa ni jambo la lazima sana kuanzisha dini iliyokuwa kani yenye nguvu ya kutosheleza mahitaji ya siku hiyo. Tangu wakati huo ilani mbili za ziada ziliandikwa kuchukua nafasi ya ile ya kwanza.

Katika Dibaji ya Manifesto II ya Ubinadamu, maandishi Paul Kurtz na Edwin H. Wilson (1973) wanathibitisha kwamba imani na maarifa inahitajika kwa maono yenye matumaini kwa siku zijazo. Manifesto II inarejelea sehemu ya Dini na inasema dini ya kimapokeo inaleta madhara kwa ubinadamu. Manifesto II inatambua vikundi vifuatavyo kuwa sehemu ya falsafa yao ya asili: kisayansi, maadili, kidemokrasia, kidini, na ubinadamu wa Umaksi.

Mnamo 1941, the Jumuiya ya Kibinadamu ya Marekani iliandaliwa. Baada ya Vita Kuu ya II, Wanahumanisti watatu mashuhuri wakawa wakurugenzi wa kwanza wa vitengo vikuu vya Umoja wa Mataifa: Julian Huxley ya UNESCO, Brock Chisholm ya Shirika la Afya Ulimwenguni, na John Boyd-Orr ya Shirika la Chakula na Kilimo.^[49]

Mwaka 2004, Jumuiya ya Kibinadamu ya Marekani, pamoja na vikundi vingine vinavyowakilisha watu wasioamini kwamba Mungu hayuko, wasioamini kwamba kuna Mungu, na watu wengine wenye mawazo huru, walijiunga ili kuunda Muungano wa Kidunia wa Amerika ambayo inatetea katika Washington, DC kwakutengwa kwa kanisa na serikalina kitaifa kwa ajili ya kukubalika zaidi kwa Wamarekani wasioamini Mungu. Mkurugenzi Mtendaji wa Muungano wa Kidunia wa Amerika ni Sean Faircloth munge wa muda mrefu wa jimbo kutoka Maine.

Wanabinadamu wa Kisasa, kama vile Corliss Lamont au Carl Sagan, wanashikilia kwamba ubinadamu lazima utafute ukweli kupitia akili na ushahidi bora unaoonekana na kuidhinisha mashaka ya kisayansi ambinu ya kisayansi. Hata hivyo, wanasisitiza kwamba maamuzi kuhusu mema na mabaya lazima yategemee mtu binafsi na manufaa ya wote. [yaani, hakuna maadili kamili.] Kama mchakato wa kimaadili, Ubinadamu hauzingatii masuala ya kimetafizikia kama vile kuwepo au kutokuwepo kwa viumbe visivyoweza kufa. Utu unajihusisha na kile ambacho ni binadamu.^[9] Hivyo hakuna absolutes.

Mnamo 1925, mwanahisabati wa Kiingereza na mwanafalsafa Alfred Kaskazini Whitehead alitahadharisha: "Unabii wa Francis Bacon sasa imetimia; na mwanadamu, ambaye nyakati fulani alijiota kuwa chini kidogo kuliko malaika, ameji salimisha kuwa mtumishi na mhudumu wa maumbile. Bado inabakia kuonekana kama mwigizaji huyo huyo anaweza kucheza sehemu zote mbili za mwili."^[10]
sw.wikipedia.org/wiki/Humanism

Mitume walionya kuhusu wakati ambapo watu wangeacha mafundisho yenye uzima na kufuata tamaa zao wenyewe. Ilikuwa ni dhahiri jambo hili lilikuwa tayari limetukia kwa barua za Yohana kwa makanisa ya Asia zilizorekodiwa n Ufunuo.

Katika miaka inayofuata enzi ya mitume (baada ya 100 BK) maandishi ya "mababa wa kanisa" yanaanza kufuata maoni yao wenyewe. Kwa muda wa miaka mingi mafundisho na mazoea yao yakawa mabaya au yenye ufisadi hivi kwamba wasomi wa Biblia Wakatoliki walikataa mengi ya mazoea na mafundisho hayo kwa kuhatarisha maisha na riziki. Wengine walitaka tu kurekebisha baadhi ya mazoea mabaya zaidi badala ya kurudi kamili kwa Biblia kwa mafundisho na mazoea yote.

Kwa karne nyingi wanafunzi wa Biblia wametambua uhitaji wa kurudi kwenye Biblia ili kupata mwongozo wa kuishi maisha yanayompendeza Mungu na ibada ya kila siku Kwake. Wycliffe alizungumza dhidi ya mafundisho na mazoea ya Kanisa Katoliki ambayo hayakupatikana katika maandiko. Pia alitamani kuandaa Biblia katika lugha yake ya asili ili mwanadamu wa kawaida aweze kupata ujuzi bora zaidi wa neno la Mungu badala ya kutegemea ufasiri wa mtu mwingine. Ilimgharimu maisha yake.

Ndani ya miaka michache mwanafunzi mwingine wa Biblia Jan Hus alitokeza wafuasi ambao walikataa mafundisho yote ambayo hayakuwa yameanzishwa kibiblia. Alinusurika tu kwa miaka michache baada ya kuchukuliwa kuwa mzushi na Kanisa Katoliki, alitengwa, alishutumiwa na Baraza la Constance na kuchomwa moto kwenye mti wa 1415.

Wanaume hao na wengine walinyanyaswa kwa sababu walithubutu kuweka imani yao katika Biblia badala ya mafundisho na mazoea ya wanadamu. Lakini mateso hayakuwa jambo jipya yalianza kwa Wayahudi, yalienezwa na Wafalme wa Kirumi na kuendelea na Kanisa Katoliki la Roma, ambalo liliua maelfu kwa ajili ya kumiliki au kusoma tu neno la Mungu. Mateso hayatakoma. Ipo leo kwa namna mbalimbali - dhihaka, madhara ya mwili, uharibifu wa mali na hata kifo.

Katika muda wa chini ya miaka hamsini tangu kifo cha Hus matbaa ya Guttenberg ilifanya Biblia ipatikane zaidi. Biblia ilipopatikana, watu wengi zaidi walianza kutilia shaka mafundisho, mazoea na tafsiri zilizoeenea wakati huo. Mwangaza wa mwito wa mageuzi na kurudi kwenye Biblia ulizidi kuwa moto kwa miaka mingine hamsini. Lakini katika 1517 Martin Luther aliwasha moto alipoweka thesis yake 95 kwenye mlango wa All Saints Church huko Wittenberg. Punde Zwingli na wengine walimfuata Luther katika kukemea mafundisho ya sasa, mazoea na tafsiri zisizo za kitaalamu. Walidai mageuzi. Lakini mageuzi hayakuwezekana na wengi waliopinga uongozi wa Kanisa Katoliki ulioanzishwa walipoteza maisha yao.

Upesi wengine walikata kauli kwamba ikiwa kanisa lao [Katoliki] halingeweza kubadilishwa, basi ulikuwa wakati wa kuliacha. Hii ilisababisha taratibu kadhaa mpya za kidini kuanzishwa kulingana na mafundisho na desturi za watu kama Martin Luther, John Calvin na John Wesley kutaja tatu kati ya hizo maarufu zaidi. Wafuasi wao walikuza kutoka katika ufahamu wao kiwango, wakakitunga kwa maandishi na kuwataka wafuasi wao wote kuzingatia na kupatana na imani yao.

Wale wanaojaribu kurekebisha Kanisa Katoliki walikazia fikira kubadilisha tengenezo hilo. Wengine walikazia mafundisho ya wale wanaojaribu kurekebisha Kanisa Katoliki. Hakuna kundi lolote lililotambua kwamba mwanadamu ndiye aliyekuwa tatizo ambalo lilihitaji kuuliza “Nifanye nini ili nimrudie Mungu?” Swali hili ndilo swali lile lile lililowakabili Wana wa Israili kila walipovunja agano lao na Mungu na kufuata mazoea ya wale waliokuwa karibu nao.

Mwanadamu alihitaji kumrudia Mungu, kuondoa mazoea yote ya kigeni na kurudi kwenye mafundisho ya Mungu kwa kutumia Biblia pekee. Mungu alikuwa tayari ameanzisha Kanisa Lake na alikuwa akiweka wote ndani yake ambao waliweka imani, tumaini na utii wao katika Yesu, Kristo, Mwanawe mpendwa.

Baadhi ya Mafundisho Yenye Utata ya Mababa wa “Kanisa”

1. Umoja kati ya waumini unaweza kutokea tu kutoka kwa mamlaka moja ya mafundisho - mabaraza ya Maaskofu - mfumo wa Upapa.

2. "Kanisa" linalofanya kazi kupitia Askofu wa Roma lina mamlaka juu ya Wakristo wote - uongozi wa kanisa umeanzishwa
3. Hakuna kinachopaswa kufanywa bila idhini ya Askofu.
4. Kuadhimisha siku maalum kama vile Pasaka.
5. Ukuhani kama darasa maalum la waamuzi kwa niaba ya Askofu - kuchukua nafasi ya Kristo.
6. Ukuzaji wa Sakramenti - baadhi ya mafundisho ya Kristo yana umuhimu zaidi kuliko mengine.
7. Iliunda uaskofu mmoja ambapo Maaskofu waliteuliwa kutoka kwa mnyororo usiokatika kutoka kwa mitume hadi kwa Askofu wa sasa, Papa, ambaye alikuwa amejitwalia cheo walichopewa Maliki, Pontificus Maximus.
8. Mabadiliko ya mazoezi na namna ya ubatizo:
 - a. Watoto waliobatizwa na mzazi akikiri kwa ajili yao
 - b. Kubadilisha kumwaga kwa kuzamishwa
 - c. Kuhitaji maneno maalum ili ubatizo uwe na matokeo.
9. Kuitwa baraza la Maaskofu ili kuanzisha fundisho moja linalokubalika.
10. Kuchanganya mapokeo ya falsafa ya Kigiriki na mafundisho ya Kikristo
11. Wanadamu ni nafsi za kimungu zilizonaswa katika ulimwengu wa kimwili ulioundwa na Mungu asiye mkamilifu.
12. Kupokea maarifa ya kibinafsi ya moja kwa moja zaidi ya Injili. [Montanism]
13. Nafsi hupitia hatua zinazofuatana kabla ya kufanyika mwili kama mwanadamu na baada ya kifo hatimaye kumfikia Mungu.
14. Sheria zilizowekwa za kuamua mafundisho ya kibiblia:

Kile ambacho hakikuruhusiwa katika maandiko ni haramu

Dhidi ya

Kile ambacho hakikukatazwa na maandiko kinaruhusiwa

15. Kanuni ya Imani Imara ambapo mafundisho yenye mamlaka yanayotolewa katika Kanisa Katoliki na maandiko yana uzito sawa.
16. Calvin alibadili baadhi ya imani za Augustine kwa theolojia yake
 - a. Ukuu wa Mungu
 - b. Uharibifu kamili wa wanadamu
 - c. Uchaguzi usio na masharti
 - d. Upatanisho mdogo
 - e. Neema isiyozuilika
 - f. Uvumilivu wa watakatifu

Mafundisho na Matendo Yanayochukuliwa Kuwa Matusi na Wanazuoni Wakatoliki

1. Wycliffe
 - a. Kanisa lililimiliki mali nyingi huko Uingereza
 - b. Makasisi walikuwa tu wamiliki wa mashamba wasio na maadili
 - c. Dhana ya mamlaka ya Papa. Papa hakuwa mkuu wa Kanisa, Kristo ndiye.
 - d. Ongezeko la amri nyingi za viongozi kama wazee na mashemasi pekee katika kanisa la Biblia
 - e. Mafundisho ya ubadilishaji wa mkate na mkate kutoka kwa mwili
 - f. Misa za kibinafsi
 - g. Upasuaji uliokithiri
 - h. Toharani
 - i. Uzaji wa ofisi za kanisa
 - j. Kasisi pekee ndiye angeweza kumiliki na kusoma Biblia
 - k. Mwanadamu wa kawaida hakuweza kumiliki au kusoma Biblia
2. Luther
 - a. Uzaji wa anasa [kuuza haki ya kutenda dhambi au kulipia upendeleo wa kutenda dhambi]
 - b. Toharani
 - c. Mafundisho ya ubadilishaji wa mkate na mkate kutoka kwa mwili

- d. Ibada ya watakatifu
 - e. Sakramenti
 - f. Papa au Kanisa halikuunda mamlaka ya mwisho kwa Mkristo
3. Zwingli
- a. Ushiriki wa kanisa katika serikali
 - b. Kufunga wakati wa kwaresima
 - c. Matumizi ya sanamu (Icons) ndani ya hatua za ibada
 - d. Ufisadi ndani ya muundo wa daraja la kanisa
 - e. Marufuku ya ndoa katika makasisi

Baadhi ya Mafundisho na matendo ya Wanamatendo

- 1. Wycliffe
 - 1. Kristo ndiye kichwa cha Kanisa
 - 2. Viongozi wa Kanisa lazima wawe watu wa maadili - sio kununua nafasi
 - 3. Biblia ni mamlaka pekee kwa mwanadamu - si Kanisa Katoliki
 - 4. Amri mbili tu za viongozi wa kanisa - wazee na mashemasi
- 2. Luther
 - 1. Biblia pekee ndiyo yenye mamlaka ya mwisho kwa Mkristo

Taasisi ya Kimataifa ya Maarifa ya Biblia

Randolph Dunn, Rais - Roberto Santiago, Dean
thebiblewayonline.com

Kozi ya 1 - Ujumbe wa Mungu

Kozi ya 4 - Kukua Katika Kristo

Kila Kitu Kimefikaje Hapa? Mtu Ambaye Alikuwa Mungu Kristo - Siri ya Mungu Hadithi Kumhusu Mungu Kutoka Uzima Hadi Kifo - Mwanadamu Anayekufa Ukombozi Uliopangwa Ujumbe wa Injili Kozi ya 2 - Utii kwa Kristo Muda Kabla ya Kristo Wakati wa Kristo Duniani Wakati Baada ya Kristo Mwisho wa Wakati Duniani Wakati wa Kuamua Kutoka Kifo Kupitia Msalaba Hadi Uzimani Hadithi kuhusu Msamaha Ubatizo katika Kristo Kozi ya 3 -Maisha Mapya Katika Kristo Ufalme Usiofanywa kwa Mikono Watumishi Katika Ufalme Kanuni za Kwanza za Kristo Wajane na Wengine Wenye Mahitaji Maziwa ya Kiroho Kuishi Ukombolewa Hadithi ya Mateso Ujumbe Kutoka kwa Nyaraka Mwabudu Mungu katika Roho na Kweli Mafunzo kwa Wasomi wa Biblia Biblia ya Muhtasari Biblia ya muhtasari Aina na Sitiari	Yesu wa Nazareti Maisha ya Kristo Umoja katika Kristo Hadithi kuhusu Maumivu Mwili, Nafsi, Roho - Je, Zinaenda Wapi Unapokufa? Ndoa na Talaka Sabato ya Mungu Uumbaji kabla ya Uumbaji wa Mwanzo Waebrania Kozi ya 5 - Kukomaa Katika Kristo Masomo Kutoka Kwa Msalaba Mchakato wa Mungu wa Kujenga Upya Maswali Makuu Zaidi Yamewahi Kuulizwa KuishiKwa Ninyi Kwa Ninyi Katika Kristo Kuishi Maisha ya Juu Ahadi Sasa na Milele Wanaume Halisi ni Wanaume Wacha Mungu Maneno ya Ajabu ya Maisha Kozi ya 6 - Kuwa Msomi wa Biblia Vivuli, Aina, na Unabii Roho Mtakatifu Daniel Ufunuo wa Yesu Kristo Ukimya wa Maandiko Mafundisho na Vitendo Kuanzia AD 100 hadi AD 1500 Rekebisha au Rudisha Kukusanya na Kutafsiri Biblia Matendo Ya Kanisa Leo- Maandiko au Mapokeo? Nasaba ya Yesu - Chati
---	--

Taasisi ya Kimataifa ya Maarifa ya Biblia ina viungo vya lugha nyingine kwenye thebiblewayonline.com.